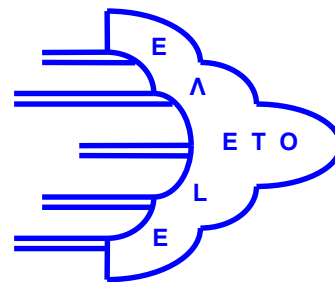

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΟΡΟΛΟΓΙΑΣ
HELLENIC SOCIETY FOR TERMINOLOGY

11^ο Συνέδριο
«Ελληνική Γλώσσα και Ορολογία»
9–11 Νοεμβρίου 2017
Αθήνα

Επιστημονική Επιτροπή

Έκδ.2

Περιλήψεις που υποβλήθηκαν για ανακοίνωση στο 11^ο Συνέδριο

Κείμενα των Περιλήψεων

Επιμέλεια: Κ. Βαλεοντής

Ιούνιος 2017

Η Επιστημονική Επιτροπή του 11^{ου} Συνεδρίου

	Μέλος	Ηλ-διεύθυνση
1.	Κοντός Παναγιώτης, Πρόεδρος	—
2.	Αναστασιάδη-Συμεωνίδη Άννα, Α΄ Αντιπρόεδρος	ansym@lit.auth.gr
3.	Κατσογιάννου Μαριάννα, Β΄ Αντιπρόεδρος	marianna@ucy.ac.cy
4.	Βαλεοντής Κώστας, Γενικός Γραμματέας	valeonti@otenet.gr
5.	Γαβριηλίδου Μαρία	maria@ilsp.athena-innovation.gr
6.	Γιαννίμπας Διονύσης	dgiannibas@gmail.com
7.	Δημητρούλια Τιτίκα	tdimi@frl.auth.gr
8.	Δόικας Σπύρος	http://www.translatum.gr/contact.htm
9.	Καρδούλη Μαρία	mcardouli@gmail.com
10.	Καρυολαίμου Μαριλένα	makar@ucy.ac.cy
11.	Κριμπάς Γ. Παναγιώτης	pkrimpas@bscc.duth.gr
12.	Λαμπροπούλου Πένυ	penny@ilsp.athena-innovation.gr
13.	Λάμπρου-Γκόνου Άννα	anna.gonou@gmail.com
14.	Λουπάκη Ελπίδα	eloupaki@frl.auth.gr
15.	Μάντζαρη Έλενα	emantzf@gmail.com
16.	Ορφανός Τζάνος	torf@otenet.gr
17.	Παναγιωτάκος Δημήτρης	dpvrlissia@hol.gr
18.	Πανταζάρα Μαβίνα	mavinap@gmail.com
19.	Παπαδοπούλου Πηνελόπη	pinelpap@otenet.gr
20.	Σωσώνη Βιλεμίνη	Vilelmini@hotmail.com
21.	Τάσιος Θεοδόσης	tassiost@central.ntua.gr
22.	Τοράκη Κατερίνα	toraki@tee.gr
23.	Τσιάμας Γεώργιος	gtsiamas@hotmail.com
24.	Χαραλαμπάκης Χριστόφορος	ccharala@phil.uoa.gr

Αρχικές θεματικές ενότητες του Συνεδρίου

- 1 Γλωσσολογικές–οντολογικές αρχές Ορολογίας
Αρχές της γλώσσας και της λογικής που υιοθετούνται, διατυπώνονται και εφαρμόζονται στην Ορολογία. Η ορολογία ως διεπαφή ανάμεσα στη γλώσσα και στη γνώση. Μέθοδοι, μηχανισμοί και κανόνες οροδοσίας που προκύπτουν από την ενδογλωσσική ή την διαγλωσσική εξέταση κατασημάνσεων (όρων και ονομάτων) και ορισμών εννοιών. Θεωρητική, συγχρονική και/ή διαχρονική εξέταση όρων σε μονογλωσσικό και/ή πολυγλωσσικό περιβάλλον.
- 2 Διδακτική και Ορολογία
Διδακτική της Ορολογίας. Προπτυχιακά και μεταπτυχιακά μαθήματα και/ή σεμινάρια Ορολογίας. Μαθησιακά θέματα Ορολογίας. Ορολογικές πλευρές της διδασκαλίας μαθημάτων ειδικών θεματικών πεδίων. Έννοιες και όροι της Διδακτικής.
- 3 Ορολογία συγκεκριμένων θεματικών πεδίων – Λεξικογραφικές και ορογραφικές μελέτες
Συγχρονική και/ή διαχρονική θεώρηση ορολογίων και ορολογικών προβλημάτων συγκεκριμένων θεματικών πεδίων. Συστήματα όρων σε συγκεκριμένα θεματικά πεδία σε σχέση με αντίστοιχα συστήματα εννοιών. Λεξικογραφικές και ορογραφικές μελέτες σε συγκεκριμένα θεματικά πεδία.
- 4 Ορολογικοί πόροι
Ειδικά ερμηνευτικά ή πολύγλωσσα λεξικά, έντυπα ή ηλεκτρονικά, τοπικά ή επιγραμματικά/διαδικτυακά. Ορολογικές συλλογές ή βάσεις όρων που περιέχουν κατασημάνσεις, ορισμούς εννοιών και άλλες ορολογικές πληροφορίες. Σώματα ειδικών κειμένων και διάθεσή τους για έρευνα και υποστήριξη ορολογικών πόρων. Εφαρμογή των νέων τεχνολογιών στην ορολογική πράξη και στην παροχή ορολογικών υπηρεσιών.
- 5 Τυποποίηση ορολογίας
Ενδογλωσσική επικύρωση και τυποποίηση όρων με καθιέρωση προτιμώμενων και αποδεκτών όρων ως έγκυρων όρων. Διεθνοποίηση εννοιών και διαγλωσσική αντιστοίχιση, επικύρωση και τυποποίηση των ισοδύναμων όρων. Προτάσεις όρων για επικύρωση και τυποποίηση. Τυποποίηση κειμένων ειδικών γλωσσών.
- 6 Ορολογία και μετάφραση
Ο ρόλος των όρων στη θεωρία και πράξη της μετάφρασης. Εφαρμογή των αρχών της Ορολογίας στη μετάφραση. Η εννοιοστρεφής διαγλωσσική αντιστοίχιση και «ισοδυναμία» όρων μεταξύ πρωτοτύπου και μεταφράσματος έναντι της λεξιστρεφούς «μετάφρασης» όρων. Η μετάφραση με την βοήθεια ορολογικών πόρων από το Διαδίκτυο. Έννοιες και όροι της μεταφρασεολογίας.
- 7 Διάχυση και χρήση των όρων – Ορολογική πολιτική και ρύθμιση
Τρόποι και μέσα διάδοσης ειδικών όρων και ορολογίων. Ενδοπεδικά και διαπεδικά ζητήματα ορολογικής ενημέρωσης. Ρυθμιστικά εργαλεία ορολογικής πολιτικής (δημοσιεύματα, νομοθετήματα, προδιαγραφές, πρότυπα).
- 8 Δραστηριότητα φορέων και οργάνων Ορολογίας – Το Ελληνικό Δίκτυο Ορολογίας (ΕΔΟ)¹
Δραστηριότητες παραγωγής, συλλογής, επεξεργασίας, δημοσιοποίησης και διάθεσης όρων και παροχής ορολογικών υπηρεσιών από εθνικούς, περιφερειακούς και/ή παγκόσμιους φορείς και όργανα (οργανισμούς, εταιρείες, ενώσεις, επιτροπές, ομάδες). Διοργανώσεις εκδηλώσεων Ορολογίας.
Θα περιληφθεί ειδική συνεδρία για το Ελληνικό Δίκτυο Ορολογίας (ΕΔΟ), την ανάπτυξή του και τις δραστηριότητές του.

¹ Οι ανακοινώσεις της θεματικής ενότητας 8 εντάχθηκαν στον κατάλογο από την Οργανωτική Επιτροπή του 11^{ου} Συνεδρίου

Περιεχόμενα

0 Ομιλία προσκεκλημένης ομιλήτριας

1. Ορολογία και Νεολογία στην Ακαδημία Αθηνών Terminology and Neology at the Academy of Athens
Αναστασία Χριστοφίδου 6

1 Γλωσσολογικές–οντολογικές αρχές Ορολογίας

2. Το μόρφημα -ίαση στο λεξιλόγιο της παθολογίας της Νέας Ελληνικής Τσιακμάκης Ευριπίδης..... 7
3. Το επίθημα -ί(η)ς στη γεωλογία Άννα Καμπανάρου 8
4. Το επιστημονικό επίθημα -όζ(η) στην ορολογία της βιοχημείας Αποστολοπούλου Ειρήνη..... 9
5. Το σχήμα της μεταφοράς στον επιστημονικό λόγο: εφαρμογή στο λεξιλόγιο της ανατομίας Άννα Αναστασιάδη-Συμεωνίδη..... 10
6. Στην Ορολογία δεν ορίζονται οι όροι, αλλά οι έννοιες Κώστας Βαλεοντής..... 11
7. Η λαϊκή και διαλεκτική ορολογία: μια νέα προοπτική Ασημάκης Φλιάτουρας..... 12
8. Σημασιολογικά δάνεια και επιστημονική ορολογία: μύθος και πραγματικότητα Ασημάκης Φλιάτουρας, Κατερίνα Κοκκίνη 13
9. Ορολογία, οντολογία και οντοορολογία: επισκόπηση των εννοιών και συζήτηση για τη σχέση μεταξύ τους Κατερίνα Τοράκη..... 14

2 Διδακτική και Ορολογία

10. Η Αγγλική στρατιωτική ορολογία στη Στρατιωτική Σχολή Ευελπίδων Ελισάβετ Χατζηόλου..... 15
11. Η συμβολή των μεταδεδομένων στην εκπαίδευση, το πρότυπο DC και η χρήση της ελληνικής γλώσσας Μανώλη Βασιλική..... 16
12. Σχεδιασμός και ανάπτυξη λογισμικού προσομοίωσης για τη διδακτική της ορολογίας του θεματικού πεδίου του ξενοδοχειακού τουρισμού Άννα Τζοτζαδίνη 17
13. Ο πόλεμος της ορολογίας στην κατανόηση γαλλικών στρατιωτικών κειμένων Σταματία Σοφίου 18
14. Ένα γλωσσάρι για την τουριστική διπλωματία Μαρία Καρδούλη 19

3 Ορολογία συγκεκριμένων θεματικών πεδίων – Λεξικογραφικές και ορογραφικές μελέτες

15. Πλέγμα κριτηρίων μεταλεξικογραφικής ανάλυσης για μονόγλωσσα, δίγλωσσα και πολύγλωσσα ειδικά λεξικογραφικά έργα με ιδιαίτερη αναφορά στη μακροδομή, τη δομή πρόσβασης και τη μικροδομή Γιώργος Ανδρουλιδάκης..... 20
16. Γλωσσικές πηγές της ελληνογενούς ορθόδοξης χριστιανικής εκκλησιαστικής ορολογίας και ονοματολογίας στον ανατολικό σλαβικό γλωσσικό χώρο: μια κριτική προσέγγιση Παναγιώτης Γ. Κριμπάς, Natalya Voenvtko..... 21
17. Στρατιωτική ιεραρχία και ορολογία Αιμιλία Ροφούζου 22
18. Η καταχρηστική κυριαρχία του όρου Μηχανική Επαμεινώνδας Σιδηρόπουλος 23
19. Moires and Miri lands: Some linguistic coincidences and a discussion about land ownership Ferda Donmez-Atbasi, Irene Sotiropoulou..... 24
20. Οι όροι μαγειρικής στην ελληνική γλώσσα και η αποτύπωση τους σε ένα Αγγλοελληνικό Γλωσσάρι Αγάπιος Οικονομίδης 25
21. Διοικητική Ορολογία Ελλάδας & Κύπρου – Μια πρώτη αντιπαραβολική ανάλυση Μαριάννα Κατσογιάννου, Φωτεινή Καλαμίδα, Γιώργος Ξυδόπουλος 26

4 Ορολογικοί πόροι

22. ΒανСо: Το Ελληνικό Σώμα Κειμένων Τραπεζικών Συμβάσεων Κατερίνα Θ. Φραντζή, Κωνσταντίνα Βαδάση..... 27
23. Σε τι βαθμό η ανάπτυξη των ανοιχτών δεδομένων επηρεάζει την ορολογική έρευνα; Αριστείδης Βαγγελάτος, Γεώργιος Παναγιωτόπουλος 28
24. Ορολογικοί πόροι ΟΡΟΣΗΜΟ: επιμέλεια, ταξινόμηση και αποτελέσματα Κανέλλα Πουλή, Ηρώ Τσιούλη, Πένυ Λαμπροπούλου 29
25. Γερμανοελληνικά και ελληνογερμανικά γενικά λεξικά και η χρησιμότητά τους: μια ιστορικοσημασιολογική προσέγγιση Νικόλαος Κατσαούνης, Δέσποινα Δ. Λάμπρου 30
26. GCDT: Σώμα Κειμένων της Γλώσσας των Εναγομένων στο Ελληνικό Δικαστήριο Κατερίνα Θ. Φραντζή, Αναστασία Κατρανίδου 31
27. Αξιοποιώντας τις σχεσιακές βάσεις δεδομένων για την ανάπτυξη ορολογικών βάσεων γνώσης Σαρακασιάνου Δήμητρα, Μυρίδης Νικόλαος..... 32
28. Εννοιολογικός και φυσικός σχεδιασμός διαθεματικής ορολογικής βάσης δεδομένων – Η περίπτωση της διαχείρισης του σεισμικού κινδύνου Βάσω Μασουρα..... 33

5 Ορολογία και μετάφραση

29. Από την παιδαγωγική μετάφραση στη διαμεσολάβηση στο πλαίσιο της διδασκαλίας των ειδικών γλωσσών: μια (α)συνήθης πρακτική; Δογορίτη Ελευθερία 34
30. Κοινοτική μετάφραση: εξειδικευμένη επικοινωνία σε μια νέα κοινωνική πραγματικότητα Βυζάς Θεόδωρος 35
31. Εξαγωγή ορολογίας από διαβικικούς συνδέσμους Σπύρος Δόικας 36
32. The Politics of hope – the words of Barack Obama: Translation of political speeches in Greek: Challenges encountered and strategies adopted Athena Nikodimou 37
33. Ηλεκτρονικοί ορολογικοί πόροι για το γλωσσικό ζεύγος γαλλικά-ελληνικά: καταγραφή, ταξινόμηση, αξιολόγηση Αργύρης Διαγουμάς, Μαβίνα Πανταζάρα 38

6 Δραστηριότητα φορέων και οργάνων Ορολογίας

34. The Sounds of Silence Inform Situation Awareness Concepts: Methodological and Terminological Aspects in Aviation Culture and the work of OMEODEK in the Context of Greek and English Θεόδωρος Κατερινάκης, Νίκος Παπαδόπουλος, Δήμητρα Ζουρούδη 39
35. Πέντε ηλεκτρονικά λεξικά της ελληνικής Γιώργος Μαλακός 41

7 Το Ελληνικό Δίκτυο Ορολογίας (ΕΔΟ)

36. Ελληνικό Δίκτυο Ορολογίας και λειτουργία της Υπηρεσίας Επείγουσας Απόδοσης Όρων Χρυσούλα Δουδουλακάκη 42

Κείμενα των Περιλήψεων

1. 11^ο Συνέδριο «Ελληνική Γλώσσα και Ορολογία»
Αθήνα, 9–11 Νοεμβρίου 2017

Ορολογία και Νεολογία στην Ακαδημία Αθηνών

Terminology and Neology at the Academy of Athens

Αναστασία Χριστοφίδου (προσκεκλημένη ομιλήτρια)

Διευθύνουσα του Κέντρου Ερεύνης Επιστημονικών Όρων
και Νεολογισμών (ΚΕΕΟΝ) της Ακαδημίας Αθηνών

Στην ομιλία μας θα αναφερθούμε στο έργο που έχει επιτευχθεί τα τελευταία χρόνια στο Κέντρο Ερεύνης Επιστημονικών Όρων και Νεολογισμών (ΚΕΕΟΝ) της Ακαδημίας Αθηνών, καθώς και στις προοπτικές που διαφαίνονται βάσει του ανοίγματος του Κέντρου στην ψηφιακή τεχνολογία.

Θα αναφερθούμε λεπτομερώς σε πρόσφατες αποδόσεις (2012, 2015) ολοκληρωμένης (κάθετης) επιστημονικής ορολογίας σε κλάδους αιχμής, όπως η ορολογία Ενεργειακής Τεχνολογίας και η ορολογία Υπολογιστικής Γλωσσολογίας. Στο πλαίσιο αυτό θα παρουσιάσουμε τη μεθοδολογία συγκρότησης του σώματος αγγλικών όρων (σε συνεργασία με ειδικούς επιστήμονες) καθώς και τα γλωσσολογικά κριτήρια κατά την απόδοση των όρων στην Ελληνική.

Περαιτέρω θα παρουσιάσουμε το Ηλεκτρονικό Πρόγραμμα *Νεοδημία* του Κέντρου μας, το οποίο έχει συγκροτηθεί κατ' αρχήν για ημιαυτόματο εντοπισμό νεολογισμών από σώματα κειμένων εφημερίδων (κειμενογλωσσολογικά βασισμένος σχεδιασμός κόρπους) καθώς και για τη γλωσσολογική (μορφολογική, κειμενική κλπ.) ταξινόμηση αυτών. Το σημαντικό όμως για τη θεματική μας είναι ότι το Πρόγραμμα λειτουργεί και ως βάση δεδομένων τόσο των νεολογισμών που έχουν καταγραφεί όσο και της ορολογίας που έχει κατά καιρούς προταθεί.

Μετά την παρουσίαση της κατάστασης της έρευνας στο Κέντρο μας θα καταλήξουμε στο πιο ουσιώδες τμήμα της ομιλίας: τη σχέση νεολογίας και ορολογίας. Θα δείξουμε ότι η γλωσσολογική (όχι μόνο λεξικογραφική) ενασχόληση με το φαινόμενο της νεολογίας μπορεί να μας δώσει πολύτιμα στοιχεία κυρίως στο επίπεδο της δυναμικής της μορφολογίας της Ελληνικής βάσει στατιστικών μετρήσεων, π.χ. των εκάστοτε καταλήξεων (μορφοσημασιολογία, συχνότητα, περιβάλλον κλπ). Αυτού του είδους τα ευρήματα μπορούν να τροφοδοτήσουν τη μελέτη μιας στέρεης επιστημονικά απόδοσης ορολογίας βάσει αντικειμενικών και μετρήσιμων γλωσσολογικών κριτηρίων.

2.

11^ο Συνέδριο «Ελληνική Γλώσσα και Ορολογία»
Αθήνα, 9–11 Νοεμβρίου 2017

Το μόρφημα -ίαση στο λεξιλόγιο της παθολογίας της Νέας Ελληνικής

Τσιακμάκης Ευριπίδης

Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης
evripidistsi@gmail.com

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Η παρούσα ανακοίνωση στοχεύει στην παρουσίαση του τέρματος *-ίαση*, που εμφανίζεται στο λεξιλόγιο της παθολογίας της Νέας Ελληνικής. Χρησιμοποιώντας ως εργαλείο το πρότυπο της Κατασκευαστικής Μορφολογίας της Danielle Corbin, η εξέταση του συγκεκριμένου λεξικού τέρματος επιχειρείται τόσο διαχρονικά όσο και συγχρονικά. Η ιστορική αναδρομή αποκαλύπτει ότι το παθολογικό *-ίαση* απαντά ως *-ίασις* ήδη στην Αρχαία Ελληνική, ως αποτέλεσμα της εφαρμογής του παραγωγικού *-σις* σε ρηματικές βάσεις που λήγουν σε *-ια* (π.χ. *βουλιμιά(ω) + -σις* → *βουλιμιάσις*). Την περίοδο της ύστερης αρχαιότητας ή μερικούς αιώνες αργότερα, το τέρμα *-ίασις* επαναναλύεται ως ενιαίο μόρφημα που φέρει τη σημασία *παθολογική κατάσταση*. Κατά τους επόμενους αιώνες, περνά μέσω δανεισμού στην αγγλική και τις νεολατινικές γλώσσες (π.χ. αγγλικό *psoriasis*, πορτογαλικό *psoríase*). Τέλος, κατά τον 20^ό αιώνα, το *-ίασις* επιστρέφει στην Ελληνική ως *-ίαση* με αναγνώριση από τις ευρωπαϊκές γλώσσες και καθίσταται ιδιαίτερα παραγωγικό στο πλαίσιο του λεξιλογίου της παθολογίας.

Η έρευνα σε συγχρονικό επίπεδο αποκαλύπτει ότι το νεοελληνικό τέρμα *-ίαση* είναι ένα επιστημονικό επίθημα που εφαρμόζεται σε ονοματικές βάσεις προσδιορισμένες ως [+λόγιο] και σχηματίζει ουσιαστικά. Τα ουσιαστικά-βάσεις δηλώνουν είτε κάποια παθολογική κατάσταση είτε το βασικό αίτιο πρόκλησης μιας παθολογικής κατάστασης (π.χ. *ναυτί(α) + -ίαση* → *ναυτίαση*, *άκαρ(ι) + -ίαση* → *ακαρίαση*, *γονόκοκκ(ος) + -ίαση* → *γονοκοκκίαση*, *έλμινθ(α) + -ίαση* → *ελμινθίαση*). Συνεπώς, και λαμβάνοντας υπόψη την ερμηνεία των παραπάνω σχηματισμών, η σημασιολογική οδηγία του *-ίαση* περιγράφεται ως *εμφάνιση της παθολογικής κατάστασης Χ/εμφάνιση της παθολογικής κατάστασης που προκαλείται από το Χ*, όπου Χ η εκάστοτε βάση.

**3. 11^ο Συνέδριο «Ελληνική Γλώσσα και Ορολογία»
Αθήνα, 9–11 Νοεμβρίου 2017**

Το επίθημα *-ίτης* στη γεωλογία

Άννα Καμπανάρου

Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης

annakamp@gmail.com

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Στην παρούσα ανακοίνωση περιγράφεται το διαθέσιμο στη Νέα Ελληνική επιστημονικό επίθημα *-ίτης* που χρησιμεύει στην ορολογία της γεωλογίας προκειμένου να κατασκευάζει ουσιαστικά από βάση ουσιαστικό που αποτελούν ονόματα ορυκτών π.χ. *σίδηρος* → *σιδηρίτης*.

Η ανάλυσή του γίνεται με βάση το θεωρητικό μοντέλο της Κατασκευαστικής Μορφολογίας της Danielle Corbin. Η γραμματική κατηγορία της βάσης παραγωγής είναι κατά κανόνα ουσιαστικό ενώ ως προς τη σημασία μπορεί να δηλώνει:

- α) ανθρωπωνύμιο, π.χ. *Wollaston* → *βολλαστονίτης*,
- β) τοπωνύμιο, π.χ. *Ανδαλουσία* → *ανδαλουσίτης*,
- γ) χημικό στοιχείο ή ένωση, π.χ. *άνθρακας* → *ανθρακίτης*, ή
- δ) ιδιότητα, π.χ. *ακμή* → *ακμίτης*.

Παρ' ότι η πλειονότητα των όρων μπορεί να αναγνωριστεί συγχρονικά ως παράγωγες λέξεις, η προέλευσή τους είναι από την αγγλική, την επίσημη γλώσσα της *Διεθνούς Ένωσης Ορυκτολογίας*, μέσα στην οποία λειτουργεί η αρμόδια για την ονοματολογία των ορυκτών επιτροπή. Συγκεκριμένα, οι όροι αποτελούν:

- α) άμεσα δάνεια, π.χ. *λιγνίτης* < lignite < λατ. lignum (ξύλο),
- β) έμμεσα δάνεια από αναγνώριση, π.χ. *αξινίτης* < axinite < ΑΕ *άξινη*,
- γ) έμμεσα μεταφραστικά δάνεια, π.χ. *ασβεστίτης* < calcite < calcium (ασβέστιο) ή
- δ) μικτούς τύπους, π.χ. *αουριχαλκίτης* < aurichalcite < λατ. aurichalcum < λατ. aurum (χρυσός) + ΑΕ *χαλκός*.

Επομένως, υποστηρίζεται ότι το επίθημα *-ίτης* προέρχεται από το *-ite* της αγγλικής, το οποίο συνιστά επίσης επίθημα σχηματισμού ονομάτων ορυκτών, το οποίο με τη σειρά του ανάγεται στο αρχαιοελληνικό *-ίτης*, που δηλώνει ιδιότητα.

4. 11^ο Συνέδριο «Ελληνική Γλώσσα και Ορολογία»
Αθήνα, 9–11 Νοεμβρίου 2017

Το επιστημονικό επίθημα *-όζ(η)* στην ορολογία της βιοχημείας

Αποστολοπούλου Ειρήνη

Π.Μ.Σ. Θεωρητικής Γλωσσολογίας, Α.Π.Θ.

eirini.th.apostolopoulou@gmail.com

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Η παρούσα έρευνα επιχειρεί την περιγραφή του επιστημονικού επιθήματος *-όζ(η)*, το οποίο στη Νέα Ελληνική (ΝΕ) εφαρμόζεται σε βάση ουσιαστικό και κατασκευάζει ουσιαστικά που δηλώνουν σάκχαρο στην ορολογία της βιοχημείας, π.χ. *γλυκόζη*.

Σε μια σύντομη εισαγωγή δίνονται βασικές πληροφορίες για τα σάκχαρα, τη δομή τους και το σύστημα ονοματοδοσίας τους (συστηματικό όνομα, εμπειρικό όνομα) σύμφωνα με τα πρότυπα της Διεθνούς Ένωσης Καθαρής και Εφαρμοσμένης Χημείας (IUPAC) και παρουσιάζεται το corpus δεδομένων που αξιοποιήθηκε, καθώς και οι πηγές από τις οποίες αντλήθηκε υλικό και πληροφορίες.

Ακολουθεί η ανάλυση του επιστημονικού επιθήματος *-όζ(η)* βάσει του θεωρητικού πλαισίου της Κατασκευαστικής Μορφολογίας (Corbin 1987, εφαρμογή στη ΝΕ από την Αναστασιάδη-Συμεωνίδη 1992). Η βάση στα συστηματικά ονόματα των σακχάρων σχετίζεται σημασιολογικά με τη δομή της ένωσης, π.χ. *φουρανόζη* (Οβ *φουράνιο*), *πεντόζη* (Οβ (με μετατροπή) *πέντε*) ενώ στα εμπειρικά ονόματα δηλώνει την ουσία ή τον οργανισμό όπου το σάκχαρο εντοπίστηκε πρώτη φορά ή απαντά πρωτοτυπικά, π.χ. η *ξυλόζη* απομονώθηκε αρχικά από το ξύλο (Οβ).

Στη συνέχεια, γίνεται μνεία στην προέλευση των όρων, οι οποίοι κατασκευάστηκαν αρχικά στη γαλλική ή την επίσημη γλώσσα της IUPAC, την αγγλική, και εισήχθησαν στην ελληνική ως δάνεια, άμεσα, π.χ. *ολεανδρόζη* < αγγλ. *oleandrose* ή έμμεσα από αναγνώριση, π.χ. *σταχύόζη* < αγγλ. *stachyose* < αρχ. ελλ. *στάχυς*.

Τέλος, ανιχνεύεται η προέλευση του επιθήματος *-όζ(η)*, το οποίο είναι δάνειο από το επίθημα *-ose* που προέκυψε με εξαγωγή από τον γαλλικό όρο *glucose* ('γλυκόζη', το πρώτο σάκχαρο που απομονώθηκε ιστορικά).

Υποστηρίζεται, επιπλέον, ότι το επίθημα *-ose* ανάγεται στο λατινικό επίθημα *-os(us)*, το οποίο κατασκευάζει επίθετα και έχει τη σημασιολογική οδηγία «γεμάτος με ...», «ευρισκόμενος σε αφθονία σε ...».

5. 11^ο Συνέδριο «Ελληνική Γλώσσα και Ορολογία»
Αθήνα, 9–11 Νοεμβρίου 2017

Το σχήμα της μεταφοράς στον επιστημονικό λόγο: εφαρμογή στο λεξιλόγιο της ανατομίας

Άννα Αναστασιάδη-Συμεωνίδη

ομότιμη καθηγήτρια Α.Π.Θ.

ansym@lit.auth.gr

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Το σχήμα της μεταφοράς είναι ένα σχήμα παρεξηγημένο, όταν θεωρείται απλώς διακοσμητικό στοιχείο του λόγου. Η ορολογία κάνει ευρύτατη χρήση του σχήματος της μεταφοράς στην κατονομασία των εννοιών, π.χ. *στεφανιαία αρτηρία* (καρδιολογία), *ημισφαίριο* (ανατομία).

Στην εργασία αυτή, αφού πρώτα αναφέρουμε τρόπους που χρησιμοποιούνται στο λεξιλόγιο της ανατομίας για την περιγραφή του ανθρώπινου σώματος, θα επικεντρωθούμε στη συνέχεια στο σχήμα της μεταφοράς, στη φύση της και στους ρόλους που αναλαμβάνει.

Το υλικό μας προέρχεται από αποδελτίωση του λεξικού του Κ. Ζωντανού «*Ελληνο-ιταλικό Γλωσσάρι όρων ανατομίας του ανθρώπου*» (επιμ. Ε. Κασάπη-Ζωντανού) 1998 και η μέθοδος που ακολουθήθηκε στηρίζεται σε έρευνα στο σημασιολογικό τμήμα ετυμολογικών λεξικών της ελληνικής, προκειμένου να εντοπιστεί η κυριολεκτική και η μεταφορική σημασία.

Ο ερευνητής, για να κατονομάσει νέες έννοιες στο χώρο της ανατομίας, χρησιμοποιεί μεταφορές που στηρίζονται στην οπτική αντίληψη και πηγάζουν από το περιβάλλον των εμπειριών του και του πολιτισμού του. Οι τομείς που μαζί προσφέρουν αντιληπτικά χαρακτηριστικά που μεταφέρονται στο χώρο της ανατομίας είναι οι ακόλουθοι:

- 1) Βοτανική: *άκανθα, αμυγδαλή, βάλανος, βολβός.*
- 2) Γεωφυσικό τοπίο: *ανατολή, ουρανός, αύλακα, έδαφος.*
- 3) Ανθρώπινο σώμα: *αυχέννας, κεφαλή (οστού), κοιλία (καρδιάς), κόλπος.*
- 4) Ζωικός κόσμος: *κέρας, κοχλίας, ουρά.*
- 5) Ανθρώπινες κατασκευές: *αγγείο (< άγγεϊον 'δοχείο'), άλυσος (< άλυσις 'κόσμημα'), ασκός (< άσκός 'δερμάτινο δοχείο'), έλικας (από το σχήμα κοσμημάτων), ζώνη (από το χώρο της ένδυσης).*
- 6) Κτίσματα ως ανθρώπινες κατασκευές: *αψίδα, θόλος, καμάρα, λαβύρινθος.*
- 7) Ανθρώπινη ενασχόληση: *δίκτυο (από το ψάρεμα στην ανατομία), δίσκος (από το αθλητικό λεξιλόγιο), ιστίο (από το ναυτικό λεξιλόγιο), τόξο.*

**6. 11^ο Συνέδριο «Ελληνική Γλώσσα και Ορολογία»
Αθήνα, 9–11 Νοεμβρίου 2017**

Στην Ορολογία δεν ορίζονται οι όροι, αλλά οι έννοιες

Κώστας Βαλεοντής

Φυσικός-Ηλεκτρονικός
Υπεύθυνος Ομάδων Ορολογίας
Πρόεδρος της Ελληνικής Εταιρείας Ορολογίας (ΕΛΕΤΟ)
valeonti@otenet.gr

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Στην παρούσα εργασία² αναλύεται ένα ζήτημα που ανακύπτει συχνά όταν γίνεται συζήτηση για κάποιον όρο: η σύγχυση που εμφανίζεται ανάμεσα στο **αντικείμενο**, στην **έννοια** και στον **όρο** – τρεις διαφορετικές βασικές έννοιες της Ορολογίας – σχετικά με το ποιο από αυτά τα τρία «ορίζει» ο **ορισμός**. Στη φράση «*Πώς ορίζεται ο/η/το Χ;*» τι είναι ο/η/το «Χ»; αντικείμενο, έννοια ή όρος; Δίνονται οι ισχύοντες (κατά ISO) ορισμοί των εννοιών “αντικείμενο”, “χαρακτηριστικό”, “έννοια”, “ορισμός”, “κατασήμανση”, “όρος” και επεξηγείται με ειδικά παραδείγματα ότι τόσο ο **ορισμός** όσο και ο **όρος** είναι λεκτικές παραστάσεις, *λεκτικοί αντιπρόσωποι*, της έννοιας, η οποία είναι νοητική οντότητα. Με τον ορισμό η έννοια *καταδηλώνεται* (φανερώνεται) περιγραφικά με μία φράση, οριοθετείται πλήρως και διαχωρίζεται σαφώς από τις συναφείς έννοιες, ενώ με τον όρο η έννοια *κατασημαίνεται* λεκτικά (σημειώνεται/σημαδεύεται συμβατικά με μία ή περισσότερες λέξεις). Ο ορισμός είναι *λεκτική περιγραφή* της έννοιας, ενώ ο όρος είναι *λεκτική κατασήμανση* της έννοιας.

Η αναφορά σε μια έννοια μπορεί να γίνεται είτε με τον όρο (και τότε εκφέρεται μεν ο όρος που την κατασημαίνει αλλά εννοείται η έννοια) είτε (ακόμα και αν υπάρχει ο όρος) με μία από πολλές περιγραφές ή ορισμούς. Κάθε περιγραφή της έννοιας, όμως, δεν είναι ορισμός. Στο πλαίσιο της καθημερινής επικοινωνίας δύο ατόμων η αναφορά σε μια έννοια μπορεί να γίνεται με μια περιγραφή που περιλαμβάνει ένα ή περισσότερα εξωγενή χαρακτηριστικά της έννοιας τα οποία έχουν στον νου τους μόνο τα συγκεκριμένα άτομα. Η περιγραφή αυτή, βέβαια, δεν είναι ορισμός, αφού δεν γίνεται κατανοητή από την υπόλοιπη γλωσσική κοινότητα ή την κοινότητα του σχετικού θεματικού πεδίου. Η Ορολογία δεν ασχολείται με τέτοιου είδους επικοινωνία. Για την Ορολογία ο ορισμός φανερώνει πλήρως την έννοια, σε οποιοδήποτε μέλος της κοινότητας του θεματικού πεδίου.

Δηλαδή δεν υπάρχει ορισμός ενός όρου; Όπως θα εξηγηθεί, υπάρχει, αλλά δεν είναι ο ορισμός της έννοιας.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- [1] ΕΛΟΤ 402:2010, *Ορολογική εργασία – Αρχές και μέθοδοι*
- [2] ΕΛΟΤ 561-1:2006, *Ορολογική εργασία – Λεξιλόγιο – Μέρος 1: Θεωρία και εφαρμογή*
- [3] ISO 704:2000, *Terminology work – Principles and methods*.
- [4] ISO 1087-1:2000, *Terminology work – Vocabulary – Part 1: Theory and application*
- [5] Βαλεοντής Κ., 2011, *Οι πρωταγωνιστές της γνώσης*, Περιοδικό ΙΑΤΡΙΚΗ 2011, 100(3): 194–205
- [6] Βαλεοντής Κ., Κριμπάς Π., 2014, *Νομική Γλώσσα, Νομική Ορολογία – Θεωρία και πράξη*, Νομική Βιβλιοθήκη & ΕΛΕΤΟ
- [7] Roche C., Calberg-Challot M., Damas L., Rouard P., 2009, *Ontoterminology: a new paradigm for terminology*, KEOD 2009. International Conference on Knowledge Engineering and Ontology Development, 5–8 October, Madeira (Portugal).

² Τόσο στην περίληψη όσο και στο κείμενο της εργασίας θα χρησιμοποιηθούν οι ακόλουθοι συμβολισμοί:

- Οι έννοιες παριστάνονται με τον όρο ή το σύμβολο ή τον ορισμό ή οποια άλλη περιγραφή τους γραμμένη μέσα σε εισαγωγικά του λατινικού πληκτρολογίου: π.χ. “τετράγωνο του 2” / “2²” / “γινόμενο του 2 επί τον εαυτό του”,
- οι όροι και τα σύμβολα γράφονται **εντονότυπα** και χωρίς εισαγωγικά: π.χ. **ΤΕΤΡΑΓΩΝΟ ΤΟΥ 2 / 2²**
- τα ελληνικά εισαγωγικά («») χρησιμοποιούνται κανονικά, ως συνήθως
- φράσεις που χρειάζεται να ξεχωρίσουν ή να τονιστούν ιδιαίτερα γράφονται *πλαγιότυπα*, με ή χωρίς ελληνικά εισαγωγικά, κατά περίπτωση.

7. 11^ο Συνέδριο «Ελληνική Γλώσσα και Ορολογία»
Αθήνα, 9–11 Νοεμβρίου 2017

Η λαϊκή και διαλεκτική ορολογία: μια νέα προοπτική

Ασημάκης Φλιάτουρας

Λέκτορας Ιστορικής Γλωσσολογίας ΤΕΦ/ΔΠΘ

afliatouras@yahoo.com

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Είναι γνωστό ότι η ελληνική γλώσσα διαθέτει δύο χρηστικά επίπεδα ως πόλους στον άξονα ενός συνεχούς, το λόγιο και το μη λόγιο/λαϊκό (βλ. μεταξύ άλλων Αναστασιάδη-Συμεωνίδη & Φλιάτουρας 2004). Ο στόχος της παρούσας ανακοίνωσης, που έχει περισσότερο το χαρακτήρα ερευνητικής πρότασης και ανάδειξης μιας νέας επιστημονικής διάστασης, είναι να επαναφέρει στο φως μια σχετικά άγνωστη, παραδοσιακή και παρωχημένη πλευρά της ορολογίας, τη λαϊκή και διαλεκτική ορολογία, λ.χ. ΚΡ *ζέβζελο* = σπογγώδης εγκεφαλοπάθεια, ΚΡ *μπλαβόπετρα* = πρασινωπός/υποκύανος φυλλίτης του κατώτερου Τριαδικού με κύριο χαρακτηριστικό τον χαλαζία. Το υλικό (περίπου 100 τύποι) προέρχεται από βασικές γεωγραφικές διαλέκτους ή ιδιώματα (ποντιακή, κρητική, κυπριακή) και από τις κοινωνιολέκτους και έχει συλλεχθεί από τα σχετικά έντυπα και ηλεκτρονικά διαλεκτικά λεξικά και γλωσσάρια. Θα απαντηθούν ερωτήματα, όπως:

- Υπάρχουν λαϊκές/διαλεκτικές ποικιλίες επιστημονικών όρων και σε ποια θεματικά πεδία, λ.χ. ιατρική, χημεία, φυσική κ.λπ.;
- Με βάση την ετυμολογία των παραπάνω τύπων, ποια είναι η ταξινόμησή τους (κληρονομημένα, νεολογισμοί κ.λπ.) και τι πλούτο της ελληνικής γλώσσας μπορεί να διασώσει ένα τέτοιο υλικό;
- Ποιες είναι οι ομοιότητες και οι διαφορές με τους αντίστοιχους επιστημονικούς όρους και γενικά ποιες είναι οι διαφορές της λόγιας και της λαϊκής οροδότησης;
- Πώς μπορεί και γιατί πρέπει να γίνει επιστημονική μελέτη της συγκεκριμένης κατηγορίας;

8. 11^ο Συνέδριο «Ελληνική Γλώσσα και Ορολογία»
Αθήνα, 9–11 Νοεμβρίου 2017

Σημασιολογικά δάνεια και επιστημονική ορολογία: μύθος και πραγματικότητα

Ασημάκης Φλιάτουρας, Κατερίνα Κοκκίνη

Λέκτορας Ιστορικής
Γλωσσολογίας ΤΕΦ/ΔΠΘ
aflatouras@yahoo.com

Φιλόλογος
katerinakokkini@hotmail.com

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Σημασιολογικός δανεισμός είναι ο δανεισμός του σημασινομένου, δηλαδή η μεταφορά μιας ξένης σημασίας σε ένα ήδη υπάρχον σημαίνον της γλώσσας, λ.χ. *ποντίκι* (του υπολογιστή) από το *mouse*, *καλύπτω* (ένα ρεπορτάζ) από το *cover* (βλ. μεταξύ άλλων Αναστασιάδη-Συμεωνίδη 1986). Παραγωγικός είναι φυσικά ο σημασιολογικός δανεισμός στην επιστημονική ορολογία. Μια πρώτη συστηματική προσπάθεια καταγραφής των σημασιολογικών δανείων έγινε από το ετυμολογικό τμήμα του Λεξικού της ΚΝΕ του Ιδρύματος Τριανταφυλλίδη (επιμέλεια: Ε. Πετρούνιας). Όμως, συχνά αμφισβητείται ο σημασιολογικός δανεισμός (βλ. μεταξύ άλλων το Ετυμολογικό Λεξικό του Μπαμπινιώτη), όταν εντοπίζονται οι επιστημονικές σημασίες ήδη σε αρχαία ελληνικά και ελληνιστικά κείμενα. Στόχος τη εργασίας είναι να ερευνήσει το φαινόμενο του επιστημονικού σημασιολογικού δανεισμού στην ελληνική γλώσσα με βάση το υλικό του Λεξικού της ΚΝΕ του Ιδρύματος Τριανταφυλλίδη. Συγκεκριμένα θα απαντηθούν ερωτήματα, όπως:

1. Ποια είναι ακριβώς η σχέση σημασιολογικού δανεισμού και ορολογίας;
2. Στατιστική ανάλυση: πόσο είναι το ποσοστό που καταλαμβάνουν οι περιπτώσεις που οι επιστημονικές σημασίες εντοπίζονται στα αρχαία ελληνικά;
3. Αρκεί ο εντοπισμός της σημασίας στην αρχαία ελληνική ή την ελληνιστική για να αποχαρακτηριστεί μια σημασία ως δάνεια;
4. Είναι δυνατόν να εντοπιστεί συστηματικότητα στο φαινόμενο (νόμοι και τάσεις), όπως για παράδειγμα παραγωγικότητα σε συγκεκριμένες επιστήμες, μορφολογικά και σημασιολογικά χαρακτηριστικά της βάσης και κανόνες παραγωγής του σημασιολογικού δανείου;
5. Ποια θα πρέπει να είναι η αντιμετώπιση των σημασιολογικών δανείων στη λεξικογραφία;

9. 11^ο Συνέδριο «Ελληνική Γλώσσα και Ορολογία»
Αθήνα, 9–11 Νοεμβρίου 2017

Ορολογία, οντολογία και οντοορολογία: επισκόπηση των εννοιών και συζήτηση για τη σχέση μεταξύ τους

Κατερίνα Τοράκη

Συντονίστρια ΕΛΟΤ/ΤΕ 21 «Ορολογία – Γλωσσικοί πόροι»

toraki@tee.gr

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Η Ορολογία ως θεματικό πεδίο για την επιστήμη των όρων ορίζεται, σύμφωνα με το πρότυπο ΕΛΟΤ 561-1:2006, ως η επιστήμη που μελετά τις έννοιες και τις κατασημάνσεις τους και τη δομή, το σχηματισμό, την ανάπτυξη, τη χρήση και τη διαχείριση ορολογιών σε διάφορα θεματικά πεδία.

Η οντολογία, έννοια προερχόμενη αρχικά από τη φιλοσοφία, χρησιμοποιείται στις εφαρμογές πληροφορικής για να δηλώσει την τυπική και ρητή παράσταση των εννοιών σε ένα συγκεκριμένο τομέα γνώσης, καθώς και των σχέσεων μεταξύ τους.

Η οντοορολογία είναι νέα έννοια με την οποία ορίζεται η ορολογία της οποίας το εννοιακό σύστημα είναι μια τυπική οντολογία βασισμένη σε επιστημολογικές αρχές.

Στην παρούσα εισήγηση γίνεται επισκόπηση των παραπάνω εννοιών όπως χρησιμοποιούνται στην Τυποποίηση και ορίζονται στα πρότυπα, καθώς και όπως εμφανίζονται στη βιβλιογραφία σε μια προσπάθεια για μια καταρχάς και κατά το δυνατόν συγκέντρωση και συνοπτική καταγραφή τους.

Επίσης, διατυπώνονται σκέψεις για τις βασικές έννοιες που συνδέονται με αυτά, όπως έννοια (concept), πράγμα (thing), αντικείμενο (object) και για τις σχέσεις μεταξύ τους στο πλαίσιο και των κανόνων Τυποποίησης.

Σκοπός της εργασίας είναι η συμβολή στον προβληματισμό για την εισαγωγή νέου παραδείγματος στο επιστημονικό πεδίο της Ορολογίας με την αυξημένη χρήση των τεχνολογιών πληροφορίας και επικοινωνιών, λαμβάνοντας υπόψη και τις πολυετείς συζητήσεις για την αναθεώρηση των βασικών προτύπων Ορολογίας (ISO 704 και ISO 1087), αλλά και γενικότερα την αναγκαιότητα και το ρόλο της Τυποποίησης.

10. 11^ο Συνέδριο «Ελληνική Γλώσσα και Ορολογία»
Αθήνα, 9–11 Νοεμβρίου 2017

Η Αγγλική στρατιωτική ορολογία στη Στρατιωτική Σχολή Ευελπίδων

Ελισάβετ Χατζηόλου

Αναπληρώτρια Καθηγήτρια ΣΣΕ

savoula@otenet.gr

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Η αγγλική στρατιωτική ορολογία διδάσκεται στη Στρατιωτική Σχολή Ευελπίδων με σκοπό την απόκτηση γραπτών και προφορικών δεξιοτήτων των φοιτητών που θα παρακολουθήσουν μαθήματα του Military Erasmus ή ξένων στρατιωτικών εκπαιδευτικών ιδρυμάτων στην αγγλική γλώσσα.

Προκειμένου να επιτευχθεί ο σκοπός της ΣΣΕ, οι Ευέλπιδες διδάσκονται την αγγλική στρατιωτική ορολογία μέσω εγχειριδίων που περιέχουν αγγλικά ιστορικά και πολιτικά κείμενα με λεξιλόγιο, ερωτήσεις αντίληψης, αλλά και λεξιλογικές ασκήσεις για την κατανόηση και αφομοίωσή τους από τους φοιτητές.

Πιο συγκεκριμένα, τα κείμενα, όλα αυθεντικά, αφορούν στους δύο Παγκοσμίους Πολέμους (1914-1918) και (1939-1945) και στον Πόλεμο του Βιετνάμ (1955-1975), στην πολεμική προπαγάνδα και στην πολεμική δημοσιογραφία, στον ΟΗΕ και στο ΝΑΤΟ, στις διεθνείς κρίσεις, όπως η Κρίση στην Κούβα (1961) και η Αραβική Άνοιξη (2010-2016), αλλά και στον Πυρηνικό-Χημικό-Βιολογικό Πόλεμο του 20^{ου} αιώνα και στον Υβριδικό Πόλεμο του 21^{ου} αιώνα.

Έτσι, μέσα από τα κείμενα που καλούνται να επεξεργαστούν οι Ευέλπιδες μαθαίνουν να χρησιμοποιούν σωστά στρατιωτικούς όρους όπως *sniper, trench, wire, stretcher, aberration, siege, stealth, coordinate, fallout, bivouac, salvo, volley, belligerent, truce, mutiny*, ουσιαστικά όλα, και ρήματα, απαραίτητα για τη σύνταξη προτάσεων στο γραπτό και πεζό λόγο, όπως *retreat, contaminate, erupt, devastate, annihilate, inflict, detonate, escalate, trigger, advance/withdraw* καθώς επίσης και φράσεις όπως *nuclear winter, nuclear proliferation, conventional/unconventional warfare, political strategy, incendiary bombs, germ warfare*, αλλά και στρατιωτική ορολογία του 21^{ου} αιώνα που αφορά σε όρους όπως *hybrid war, asymmetric threats, cyber warfare, fluid adversary, disruptive technology*, κ.α.

11. 11^ο Συνέδριο «Ελληνική Γλώσσα και Ορολογία»
Αθήνα, 9–11 Νοεμβρίου 2017

**Η συμβολή των μεταδεδομένων στην εκπαίδευση, το πρότυπο DC και η
χρήση της ελληνικής γλώσσας**

Μανώλη Βασιλική

Κλασική Φιλολόγος, Βιβλιοθηκονόμος και Επιστήμονας της Πληροφόρησης,
ΜΑ στις Επιστήμες της Αγωγής, MBA

vasofr12@gmail.com

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Όσο περισσότερη έρευνα και εκπαιδευτικό υλικό «γεννιέται ψηφιακά», τόσο περισσότεροι οργανισμοί και ινστιτούτα, συνειδητοποιούν βαθμιαία την ανάγκη για ένα σταθερό μέρος όπου το υλικό τους θα αποθηκεύεται με ασφάλεια και θα είναι προσβάσιμο μακροπρόθεσμα. Για αυτό το λόγο εμφανίστηκαν τα μεταδεδομένα για να διευκολύνουν την ανακάλυψη και την εύκολη πρόσβαση στην πληροφορία.

Τα μεταδεδομένα παραδοσιακά περιγράφονται ως δεδομένα για τα δεδομένα, πληροφορία για την πληροφορία και χρησιμοποιούνται για να περιγράψουν τα περιεχόμενα και τη δομή ενός αντικειμένου. Το πιο σημαντικό εργαλείο των μεταδεδομένων είναι τα πρότυπα που χρησιμοποιούν για την καλύτερη και ευκολότερη αναζήτηση από όλους σε μια «ψηφιακή» κοινότητα. Είναι βέβαιο όμως ότι τα διαθέσιμα εργαλεία και πρότυπα θα πρέπει να αναθεωρούνται για να καλύπτουν τις νέες πληροφοριακές ανάγκες που θα προκύψουν σε συνδυασμό με την σωστή χρήση της ελληνικής γλώσσας. Η παραγωγή μεταδεδομένων βελτιώνει την απόδοση της ανάκτησης των πληροφοριών, συμβάλλει στην διευκόλυνση της διαχείρισης των ηλεκτρονικών πηγών και στον έλεγχο της ιδιοκτησίας και της αυθεντικότητας των δεδομένων.

Με το πέρασ των χρόνων, έχει αναπτυχθεί ένας μεγάλος αριθμός προτύπων για την παραγωγή μεταδεδομένων με σκοπό την εξυπηρέτηση και την κάλυψη των ιδιαίτερων αναγκών ανά τομέα. Το πιο διαδεδομένο πρότυπο είναι το Dublin Core. Στην Ελλάδα οι επιστήμονες της πληροφόρησης, αλλά και οι πληροφοριακοί οργανισμοί, όπως οι βιβλιοθήκες, τα κέντρα τεκμηρίωσης, τα αρχεία, αναλαμβάνουν την διαχείριση και την εφαρμογή των μεταδεδομένων, με κύριο στόχο την διαλειτουργικότητα και την προσβασιμότητα στους πόρους.

Τα εκπαιδευτικά μεταδεδομένα παρέχουν πληροφορία για τις εκπαιδευτικές πηγές που με το πέρασ των χρόνων πληθαίνουν και για αυτό το λόγο η ανάγκη για την ύπαρξη των μεταδεδομένων γίνεται επιτακτική. Στην παρούσα εισήγηση θα τονιστεί η σημασία της διαλειτουργικότητας που παρέχεται από τα εκπαιδευτικά μεταδεδομένα και το πρότυπο Dublin Core μέσω της σωστής χρήσης της ελληνικής γλώσσας.

Λέξεις Κλειδιά: *Μεταδεδομένα, Εκπαίδευση, Διαλειτουργικότητα, Ελληνική Γλώσσα, Dublin Core.*

12.

11^ο Συνέδριο «Ελληνική Γλώσσα και Ορολογία»
Αθήνα, 9–11 Νοεμβρίου 2017

Σχεδιασμός και ανάπτυξη λογισμικού προσομοίωσης για τη διδακτική της ορολογίας του θεματικού πεδίου του ξενοδοχειακού τουρισμού

Άννα Τζοτζαδίνη

Πτυχιούχος Τμήματος Ξένων Γλωσσών, Μετάφρασης και Διερμηνείας
Κάτοχος Μεταπτυχιακού Τίτλου «Επιστήμη της Μετάφρασης» του Ιονίου Πανεπιστημίου
Μεταπτυχιακή φοιτήτρια του ΠΜΣ «Επιστήμες της Γλώσσας και του Πολιτισμού» του ΑΠΘ

tzotzannaki@gmail.com

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Η παρούσα εργασία, στηρίζεται στη διπλωματική διατριβή που εκπονώ στο πλαίσιο του Προγράμματος Μεταπτυχιακών Σπουδών «Επιστήμη της Γλώσσας και του Πολιτισμού» του Τμήματος Ιταλικής Γλώσσας και Φιλολογίας του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης και έχει ως θέμα τον «σχεδιασμό και την ανάπτυξη λογισμικού προσομοίωσης για τη διδακτική της ορολογίας του θεματικού πεδίου του ξενοδοχειακού τουρισμού».

Το θεματικό πεδίο του ξενοδοχειακού τουρισμού επιλέχθηκε λόγω της μεγάλης άνθισης που γνωρίζει στην Ελλάδα, αλλά και της έλλειψης καταρτισμένου προσωπικού προκειμένου να στελεχωθούν οι διάφορες ξενοδοχειακές μονάδες της χώρας. Ο τουρισμός αποτελεί τον κυριότερο παράγοντα ανάπτυξης της ελληνικής οικονομίας, ενώ με το πέρασμα του χρόνου αποκτά ακόμη σημαντικότερη θέση και γίνεται αντικείμενο μελέτης, επιχειρηματικότητας και δημιουργικότητας. Η εκπαίδευση και γλωσσική κατάρτιση του προσωπικού που απασχολείται σε ξενοδοχειακές μονάδες αποτελεί, λοιπόν, μια από τις μεγαλύτερες προκλήσεις, προκειμένου η παροχή των υπηρεσιών και η φιλοξενία να προσφέρονται με τον καλύτερο δυνατό τρόπο.

Όσον αφορά τον σχεδιασμό του λογισμικού, καταρτίστηκε, αρχικά, ένα λεμματολόγιο με τους όρους και τις αποδόσεις τους στα ελληνικά μαζί με παραδείγματα χρήσης τους, κατάλληλα ώστε να παρουσιάζουν τη βασική ορολογία «εν χρήσει» στο περικείμενο της. Οι όροι αφορούν κυρίως το Τμήμα υποδοχής των ξενοδοχείων, καθώς όμως αυτό αποτελεί τον πυρήνα μιας ξενοδοχειακής μονάδας και επικοινωνεί με όλα τα επιμέρους τμήματα, το ορολογικό υλικό διευρύνθηκε ώστε να καλύπτει όλα τα τμήματα. Θα πρέπει να σημειωθεί ότι εσωτερικά υπήρξε ταξινόμηση των όρων με βάση το τμήμα: υποδοχής, οροφοκομίας, συντήρησης, επισιτισμού αλλά και ψυχαγωγίας.

Το λογισμικό που χρησιμοποιήθηκε είναι το iSpring Talkmaster και στόχος ήταν η ανάπτυξη μιας προσομοίωσης ώστε η διδακτική της ορολογίας να γίνει με τρόπο πολυμεσικό, πολυτροπικό και διαδραστικό. Πέρα από τα οφέλη της αποδέσμευσης από χωροχρονικούς περιορισμούς, η χρήση του εν λόγω λογισμικού έχει ως στόχο τον φυσικό τρόπο αναπαράστασης των πληροφοριών, προκειμένου οι εκπαιδευόμενοι να αντιληφθούν την εκμάθηση της ορολογίας ως ενεργή διαδικασία.

- 13.** 11^ο Συνέδριο «Ελληνική Γλώσσα και Ορολογία»
Αθήνα, 9–11 Νοεμβρίου 2017

Ο πόλεμος της ορολογίας στην κατανόηση γαλλικών στρατιωτικών κειμένων

Σταματία Σοφίου

Αναπληρώτρια Καθηγήτρια Γαλλικής Γλώσσας και Φιλολογίας
Στρατιωτική Σχολή Ευελπίδων

dr.sofioustamatia@gmail.com

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

«Ο πόλεμος πάντα βρίσκει ένα τρόπο...» (Bertolt Brecht) να κάνει αισθητή την παρουσία του στην εξελικτική πορεία της ανθρώπινης διάνοιας και δραστηριότητας.

Η Ορολογία συμβάλλει στην εξελικτική πορεία της γλώσσας και στη δυναμική διαδικασία της διδακτικής προσέγγισης.

Η παρούσα ανακοίνωση αποσκοπεί αφενός στην καταγραφή της γαλλικής στρατιωτικής ορολογίας και αφετέρου στην ανάδειξη του ρόλου της ορολογίας στην κατανόηση των ειδικών στρατιωτικών κειμένων που χρησιμοποιούνται για την εκμάθηση της γαλλικής γλώσσας ή γλώσσας της ειδικότητας στη Στρατιωτική Σχολή Ευελπίδων.

Τα κείμενα αναφέρονται στις στρατιωτικές συρράξεις που έλαβαν χώρα σε Ευρώπη και Ασία στα μέσα του ΧΧ^{ου} αιώνα και αρχές του ΧΧΙ^{ου}. Οι συρράξεις αυτές διαμόρφωσαν τον σύγχρονο διεθνοποιημένο, ψηφιακό κόσμο, σηματοδότησαν γεωπολιτικές ανακατατάξεις, επέφεραν κοινωνικό-πολιτιστικές αλλαγές.

Η συσχέτιση γλώσσας με το κοινωνικό της συγκείμενο – κειμενοκεντρική θεωρία – συμβάλλει στην εξαγωγή πληροφοριών και όρων, παράλληλα, εμπλουτίζει σε βάθος και πλάτος τη γενική γλώσσα επικοινωνίας, εντάσσεται στην καθημερινότητα της πληροφόρησης, αποδίδει με ακρίβεια και οικονομία λόγου - αποφυγή περιφράσεων και επεξηγήσεων - τη διάνοια που εμπεριέχει: «διάνοια και λόγος ταυτόν» Πλάτωνας, στο «Σοφιστή». Εξασφαλίζει την «άμεση κατανόηση του μηνύματος» (Συμεωνίδου – Χρηστίδου, 1998:45), μεταφέρει συγκεκριμένες «συναισθηματικές και κοινωνικές συνδηλώσεις» (Αρχάκης, Κονδύλη, 2002:124), επιταχύνει το επικοινωνιακό αποτέλεσμα.

- 14.** 11^ο Συνέδριο «Ελληνική Γλώσσα και Ορολογία»
Αθήνα, 9–11 Νοεμβρίου 2017

Ένα γλωσσάρι για την τουριστική διπλωματία

Μαρία Καρδούλη

Φιλολογος, Καθηγήτρια ΕΣΔΔ
Διδάξασα Ορολογία και Τεχνική Μετάφραση στο Ιόνιο Πανεπιστήμιο
ΕΚΔΔ
mcardouli@gmail.com

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Η ανακοίνωση αναδεικνύει τον σκοπό, τους στόχους και την ειδική μεθοδολογική προσέγγιση για την σύνταξη αυτού του πρωτοποριακού ορολογικού εργαλείου στην υπηρεσία της μαθησιακής πράξης και της τουριστικής οικονομίας, για τους σπουδαστές του Τμήματος Τουριστικής Οικονομίας και Ανάπτυξης (ΤΟΑ) της Εθνικής Σχολής Δημόσιας Διοίκησης, της ΚΑ' σειράς.

Το Γλωσσάρι σχεδίασε η καθηγήτρια Μαρία Καρδούλη και ολοκληρώθηκε μέσα στον χρόνο του μαθήματος της Γαλλικής της Τουριστικής Διπλωματίας. Χρησιμοποιήθηκαν σώματα κειμένων του τομέα της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, κείμενα του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών και κείμενα από τη σχετική ελληνική βιβλιογραφία, καθώς και πρότυπα καλής πρακτικής της Μετάφρασης και Ορολογίας.

Θα τονιστούν οι θεμελιώδεις έννοιες της τουριστικής διπλωματίας μέσα από περιγραφικούς ορισμούς καθώς και η σύμπραξη Ορολογίας, Πολιτισμικής και Τουριστικής Οικονομίας για τη διακίνηση δεδομένων υψηλής ακρίβειας και μονοσημίας στην Ενιαία Πληροφορικοποιημένη Παγκόσμια Αγορά (Digital Single Market).

Ο έλεγχος και η επικύρωση των λημμάτων του γλωσσαρίου ως προς την «καθιερωμένη χρήση» πραγματοποιήθηκε από ειδικό σύμβουλο του Υπουργείου Εξωτερικών, ενώ ο ορογραφικός έλεγχος πραγματοποιήθηκε από το Γενικό Επιστημονικό Συμβούλιο (ΓΕΣΥ) της ΕΛΕΤΟ.

Το γλωσσάρι θα διακινήθει σε έντυπη και ηλεκτρονική μορφή.

- 15.** 11^ο Συνέδριο «Ελληνική Γλώσσα και Ορολογία»
Αθήνα, 9–11 Νοεμβρίου 2017

**Πλέγμα κριτηρίων μεταλεξικογραφικής ανάλυσης για μονόγλωσσα,
δίγλωσσα και πολύγλωσσα ειδικά λεξικογραφικά έργα
με ιδιαίτερη αναφορά στη μακροδομή,
τη δομή πρόσβασης και τη μικροδομή**

Γιώργος Ανδρουλιδάκης

Διδάκτορας Πανεπιστημίου Αθηνών
Γλωσσολόγος, (Μετα)Λεξικογράφος, Επιμελητής Εκδόσεων, Μεταφραστής
giorgos@andrulidakis.name

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Στην προτεινόμενη ανακοίνωση θα επιχειρήσουμε να αποκρυσταλλώσουμε ένα καθολικό πλέγμα κριτηρίων μεταλεξικογραφικής ανάλυσης για ειδικά λεξικογραφικά έργα, ανεξάρτητα από τον υλικό φορέα (έντυπα ή ηλεκτρονικά), τον τύπο (γλωσσικά ή εγκυκλοπαιδικά —με όλες τις πολυποίκιλες ενδιάμεσες διαβαθμίσεις τους) και τον αριθμό των περιλαμβανόμενων γλωσσών (μονόγλωσσα, δίγλωσσα ή πολύγλωσσα).

Στο περιορισμένο πλαίσιο της ανακοίνωσης, εύλογα θα αντιπαρέλθουμε, μεταξύ άλλων, τα βιβλιογραφικά στοιχεία και κύρια χαρακτηριστικά (π.χ. τοποχρονολογία έκδοσης, εκδοτική πορεία, υλικός φορέας, εποπτικό υλικό, τυπογραφικός και γραφιστικός σχεδιασμός, ακαδημαϊκές και επαγγελματικές περγαμηνές λεξικογράφου/ων, κόστος κτήσης ή χρήσης), τις πρωταρχικές λεξικογραφικές ιδιότητες και λειτουργίες (π.χ. τύπος ειδικού λεξικογραφικού έργου, επίσημο κύρος ή/και κανονιστική ισχύς, θεματικό/ά πεδίο/α και βαθμός ειδίκευσης, πλάτος και βάθος λεξικογραφικής αποτύπωσης, συνδυασμός και κατάταξη γλωσσών, διαγλωσσική/ές κατεύθυνση/κατευθύνσεις) καθώς και τα συστατικά της μεγαδομής (π.χ. προλεγόμενα ή/και εισαγωγή, οδηγίες χρήσης, βιβλιογραφία, κατάλογος ή πίνακας συμβόλων, ενότητα ή πίνακας προφοράς, ενότητα εγκυκλοπαιδικού περιεχομένου).

Σκόπιμα θα εστιάσουμε στον πυρήνα των λεξικογραφικών δομικών παραμέτρων, δηλαδή στη *μακροδομή*, τη *δομή πρόσβασης* και τη *μικροδομή*, διατρέχοντας συνολικά 22 κριτήρια μεταλεξικογραφικής ανάλυσης:

(α) μακροδομή ›

(1) έκταση του/των λημματολογίου/ων, **(2)** επιλογή λημμάτων, **(3)** κατηγορίες λημμάτων, **(4)** λημματογράφιση και κατάταξη, **(5)** εμβόλιμες πρόσθετες πληροφορίες

(β) δομή πρόσβασης ›

(1) πρόσβαση μέσω αλφαβητικής ή/και θεματικής κατάταξης, **(2)** πρόσβαση με φόρμα αναζήτησης ή/και μέσω υπερκειμένου

(γ) μικροδομή ›

(1) λεξικογραφική μεταγλώσσα, **(2)** φωνολογικές / φωνητικές πληροφορίες, **(3)** ορθογραφικές πληροφορίες, **(4)** γραμματικές (μορφολογικές και συντακτικές) πληροφορίες, **(5)** ετυμολογικές πληροφορίες, **(6)** διάκριση επιμέρους σημασιών, **(7)** γλωσσικές και εγκυκλοπαιδικές επισημάνσεις, **(8)** επεξηγήσεις και σχόλια, **(9)** σημασιολογικές, εννοιολογικές και εγκυκλοπαιδικές πληροφορίες (ερμηνεύματα ή ορισμοί), **(10)** μεταφραστικά ισοδύναμα και περιφραστικά υποκατάστατα, **(11)** προσδιορισμός του κύρους λεξιλογικών / ορολογικών μονάδων, **(12)** παγιωμένα φραστικά σχήματα, παραδείγματα ή/και παραθέματα, **(13)** συνώνυμα και αντώνυμα, **(14)** υπερώνυμα και υπώνυμα, ολώνυμα και μερώνυμα, **(15)** παράγωγα και σύνθετα.

16. 11^ο Συνέδριο «Ελληνική Γλώσσα και Ορολογία»
Αθήνα, 9–11 Νοεμβρίου 2017

**Γλωσσικές πηγές της ελληνογενούς ορθόδοξης χριστιανικής
εκκλησιαστικής ορολογίας και ονοματολογίας στον ανατολικό
σλαβικό γλωσσικό χώρο: μια κριτική προσέγγιση**

Παναγιώτης Γ. Κριμπάς, Natalya Voevutko

Αναπληρωτής Καθηγητής στο Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο Θράκης
Αναπληρώτρια Καθηγήτρια στο Κρατικό Πανεπιστήμιο Μαριούπολης
pkrimpas@bscc.duth.gr nvoevoutko@yandex.ua

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Επικρατεί γενικά η εντύπωση ότι η ελληνικής προέλευσης ορθόδοξη χριστιανική εκκλησιαστική ορολογία στον ανατολικό σλαβικό γλωσσικό χώρο αποτελείται αποκλειστικά από στοιχεία που οι ανατολικές σλαβικές γλώσσες (Ρωσική, Ουκραϊνική, Λευκορωσική) έχουν δανειστεί απευθείας από την Ελληνική, σε διάφορες περιόδους.

Αν και αυτό ισχύει για τα περισσότερα τέτοια δάνεια, στο παρόν άρθρο επιχειρούμε να δείξουμε ότι δεν ισχύει για όλα. Ενίοτε, μάλιστα, σλαβικοί ορθόδοξοι χριστιανικοί εκκλησιαστικοί όροι και ορθόδοξα χριστιανικά ονόματα ελληνικής αρχής ετυμολογούνται με εντελώς εσφαλμένο τρόπο. Έτσι, για παράδειγμα, η Andreichenko [2014: 306], αναφέρει εσφαλμένα ότι ο όντως ελληνογενής ρωσικός εκκλησιαστικός όρος *церковь* (= ορθόδοξος χριστιανικός ναός) προέρχεται από τον ελληνικό σύμπλοκο πολυλεκτικό εκκλησιαστικό όρο *οίκος του Κυρίου*, λόγω του ότι «η σύνεχης χρήση της λέξης απλοποίησε τόσο την προφορά όσο και την γραπτή μορφή συνχωνεύοντας τις δύο λέξεις [...]», ενώ στην πραγματικότητα η ρωσική λέξη, που αποτελεί εξέλιξη της σλαβικής λέξης *сѣ́къ*, ανάγεται απώτερα στο ελληνικό επίθετο *κυριακόν* ή *κυρικόν* < *Κύριος* [Schenker 2002: 110· Sviridova 2014: 462], μέσω κάποιας τευτονικής λέξης (**kirika*) άμεσα δανεισμένης από την Ελληνική που μεταδόθηκε κατόπιν στην Πρωτοσλαβική· παρομοίως, η Andreichenko (στο ίδιο: 308–309) υπονοεί ότι ο όρος *ортоδοκсия* και τα παράγωγά του (*ортоδοксальный*, *ортоδοкс*) είναι δανεισμένα από την Ελληνική, ενώ είναι απλώς διεθνισμοί ελληνικής αρχής που πέρασαν στη Ρωσική από τη Γαλλική [Sviridova, στο ίδιο: 244].

Δεδομένων των ανωτέρω, παρουσιάζουμε περισσότερες γλωσσικές πηγές [Schenker, στο ίδιο: 110] ελληνογενών ορθόδοξων χριστιανικών εκκλησιαστικών όρων και ονομάτων στις ανατολικές σλαβικές γλώσσες βάσει μιας λεπτομερούς ανάλυσης των φωνολογικών και -όπου συντρέχει περίπτωση- μορφολογικών χαρακτηριστικών τους, αναδεικνύοντας έτσι την ανάγκη να λαμβάνονται υπόψη – ιδίως στην ελληνόγλωσση βιβλιογραφία – περισσότερες γλωσσικές και ιστορικές παράμετροι όταν αναλαμβάνεται η μελέτη των άμεσων επιδράσεων της Ελληνικής σε γλώσσες όπου η συντριπτική πλειοψηφία των ομιλητών τους ανήκουν στην Ανατολική Ορθόδοξη Εκκλησία.

Λέξεις-κλειδιά: ανατολικές σλαβικές γλώσσες, Γοθική, εκκλησιαστική ορολογία, Ελληνική, Λατινική, Ορθοδοξία, Τευτονική

Βιβλιογραφία (Περίληψης)

- [1] Andreichenko, Y. (2014) «Η πορεία των ελληνικών γλωσσικών δανείων στη ρωσική γλώσσα και πολιτισμό». Στο Γ. Καναράκης (επιμ.) *Η διαχρονική συμβολή της Ελληνικής σε άλλες γλώσσες*. Αθήνα: Παπαζήσης, 297–327.
- [2] Schenker, A.M. (2002) 'Proto-Slavonic'. In B. Comrie & G.G. Corbett (eds.) *The Slavonic Languages*. London and New York: Routledge, 60–121.
- [3] Свиридова, М.Н. (2014) *Этимологический словарь современного русского языка (6500 слов)*. Москва: Аделант.

**17. 11^ο Συνέδριο «Ελληνική Γλώσσα και Ορολογία»
Αθήνα, 9–11 Νοεμβρίου 2017**

Στρατιωτική ιεραρχία και ορολογία

Αιμιλία Ροφούζου

Επίκουρη Καθηγήτρια Σχολής Ναυτικών Δοκίμων
erofouzou@snd.edu.gr, emiliarofousou@daad-alumni.de

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Ο στρατός είναι μια κλειστή κοινωνία με ιδιαίτερες συνήθειες, ιδιαίτερους κανόνες και ξεχωριστά χαρακτηριστικά γνωρίσματα και όπως και κάθε άλλη κλειστή κοινωνία έχει τη δική της ορολογία. Η στρατιωτική ορολογία υποδιαιρείται σε επίσημη και ανεπίσημη και αφενός συνεισφέρει στη σωστή επικοινωνία μεταξύ των μελών των Ενόπλων Δυνάμεων σε εθνικό και διεθνές επίπεδο, αφετέρου βοηθά όσους δεν ανήκουν στο στρατό να «διδασκούν» στον στρατιωτικό τρόπο ζωής, αφού γλώσσα και κοινωνία είναι άρρηκτα συνδεδεμένες.

Ένα χαρακτηριστικό γνώρισμα της στρατιωτικής κοινωνίας είναι η αυστηρή ιεραρχία. Υπάρχουν Αξιωματικοί και Υπαξιωματικοί, ανώτερα και κατώτερα στελέχη των Ενόπλων Δυνάμεων, και αυτή η διαφοροποίηση οδηγεί σε μια ιεραρχία σύμφωνα με την οποία μερικοί λίγοι βρίσκονται ψηλά και οι περισσότεροι πρέπει να υπακούουν. Έτσι, στην επίσημη στρατιωτική ορολογία υπάρχουν έννοιες και εκφράσεις που καταδεικνύουν αυτή την ιεραρχία, όπως επί παραδείγματι οι βαθμοί. Το ίδιο ισχύει και για την ανεπίσημη στρατιωτική ορολογία, ακόμη και μεταξύ μελών του στρατού που έχουν τον ίδιο βαθμό. Αυτό συμβαίνει επειδή «ο παλιός είναι αλλιώς» όπως χαρακτηριστικά λέγεται. Αυτοί που υπηρετούν για μεγαλύτερο χρονικό διάστημα θεωρούνται ανώτεροι, με αποτέλεσμα να προκύπτει μια μορφή ανεπίσημης ιεραρχίας, η οποία, ωστόσο, αποτυπώνεται και γλωσσικά. Χαρακτηριστικά παραδείγματα οι λέξεις «ψάρια» και «ποντίκια», οι οποίες απευθύνονται σε όσους έχουν πρόσφατα εισέλθει στην στρατιωτική κοινότητα.

Η παρούσα ανακοίνωση επιχειρεί να εξετάσει σε πιο βαθμό αντικατοπτρίζεται αυτή η ιεραρχία στο λεξιλόγιο των μελών των Ενόπλων Δυνάμεων και ποια χαρακτηριστικά της στρατιωτικής κοινωνίας προκύπτουν από την ανεπίσημη και επίσημη στρατιωτική ορολογία. Για το λόγο αυτό η προσοχή θα εστιαστεί στην αναλυτική παρουσίαση του στρατιωτικού ιδιώματος στη σύγχρονη εποχή, ενώ το ενδιαφέρον κεντρίζει τόσο η ελληνική όσο και οι άλλες ευρωπαϊκές γλώσσες, όπως η αγγλική, η γαλλική και η γερμανική.

18. 11^ο Συνέδριο «Ελληνική Γλώσσα και Ορολογία»
Αθήνα, 9–11 Νοεμβρίου 2017

Η καταχρηστική κυριαρχία του όρου *Μηχανική*

Επαμεινώνδας Σιδηρόπουλος

Ομότιμος καθηγητής Πολυτεχνικής Σχολής ΑΠΘ

nontas@topo.auth.gr

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Σε προηγούμενο άρθρο του ο παρών συγγραφέας πρότεινε τον όρο *Μηχανευτική* για την απόδοση στην Ελληνική γλώσσα του λατινογενούς όρου Engineering, έναντι άλλων προτάσεων όπως *Μηχανίκευση* ή *Μηχανοτεχνία*, χωρίς να ληφθεί σε μεγάλο βαθμό υπόψη ο όρος *Μηχανική* ως μία άλλη εναλλακτική δυνατότητα. Και αυτό έγινε με βάση την υπόθεση ότι η ακαταλληλότητα του όρου *Μηχανική* είχε γίνει γενικά αποδεκτή. Η υπόθεση αυτή ισχύει σε επίπεδο φιλοσοφικών κειμένων. Παρόλα αυτά, ο όρος *Μηχανική* τείνει να καθιερωθεί σχεδόν ολοκληρωτικά και επίσημα σε επίπεδο τεχνικών ή διδακτικών κειμένων και στην ονοματοδοσία Πανεπιστημιακών Τομέων ή Εργαστηρίων, προκειμένου να εκφράσει όχι τη συγκεκριμένη επιστήμη της Μηχανικής, αλλά το μίγμα επιστημών, τεχνών ή και δράσεων του Μηχανικού. Ήδη η χρήση αυτή του όρου *Μηχανική* καταγράφεται ως δεύτερη σημασία στο Χρηστικό Λεξικό της Νεοελληνικής Γλώσσας της Ακαδημίας Αθηνών.

Για να αναστραφεί η λανθασμένη αυτή, κατά τη γνώμη του συγγραφέα, τάση, το παρόν άρθρο επιχειρεί επιστροφή σε βασικές έννοιες για την εξέταση του ρόλου που διαδραματίζει η επιστήμη της Μηχανικής, ως ένας μόνο από τους παράγοντες που συνεισφέρουν στη σύνθεση της ευρύτερης περιοχής της *Μηχανευτικής*. Συγκεκριμένα, συμπαρατίθεται και συγκρίνεται το περιεχόμενο των δύο εννοιών ως προς τα κοινά και τα μη κοινά στοιχεία τους. Συζητούνται τα ενδεχόμενα ομωνυμίας ή συνεκδοχής καθώς επίσης οι μεταφορές από το πεδίο των θετικών στο πεδίο των ανθρωπιστικών επιστημών. Καταδεικνύεται ότι, στα πλαίσια επιστημονικού λόγου, ο όρος *Μηχανική* δεν είναι δυνατόν να ανταποκριθεί στις ανάγκες επιστημολογικών κειμένων, τα οποία πραγματεύονται τις σχέσεις της Επιστήμης και της Τεχνολογίας με τη *Μηχανευτική*. Η αμφισημία, η οποία εισάγεται με τη δεύτερη σημασία του όρου *Μηχανική* καθιστά δυσχερέστατη την οποιαδήποτε απόπειρα να φωτισθούν οι διαφορές ανάμεσα σε οντότητες, οι οποίες φέρουν το ίδιο όνομα. Τέλος, σε ένα πιο εξειδικευμένο επίπεδο, συζητείται η ακαταλληλότητα του όρου *Μηχανική* στις ονομασίες συγκεκριμένων πεδίων της *Μηχανευτικής*.

19.

11th Conference “Hellenic Language and Terminology”
Athens, Greece, 9–11 November, 2017

**Moires and Miri lands: Some linguistic coincidences
and a discussion about land ownership**

Ferda Donmez-Atbasi, Irene Sotiropoulou

Associate Professor	Research Fellow
Department of Economics	Centre for Agroecology, Water & Resilience
Ankara University	Coventry University
Faculty of Political Sciences	Ryton Gardens
Department of Economics	Wolston Lane
Cemal Gursel Cad. 06590	Ryton-on-Dunsmore
Cebeci ANKARA	CV8 3LG, United Kingdom
donmez@politics.ankara.edu.tr	irene.sotiropoulou@coventry.ac.uk

ABSTRACT

The paper belongs to a greater research programme related to economic knowledge that exists outside academia and is created and shared by communities through informal routes. One of the sources of this economic knowledge is language itself, especially non-academic language(s). The use of language as a source is also based on the fact that the *lingua franca* of economics is English and this leads to distortions in our economic education and research, because the economic knowledge that other languages contain goes unnoticed. Therefore, we use our own native languages to (re)search economic knowledge that exists outside academia and can inform economics about contemporary practices but also about historical precedents of political economic importance.

In particular, this paper analyses the use of the word “Moira” (“Fate” and “Share” in Greek) and Miri (Land owned by the Ottoman state leased to subjects for cultivation) and raises questions about the similarities and differences in the practices they represent. What is most important though, is that the words refer to perceptions about land ownerships and management that defy our contemporary understandings of land property. Moreover, the paper investigates the use of the words in everyday language, in previous historical eras or even today under certain circumstances, and how both words and the terms related to them connect land practices to various political economic activities and phenomena.

20.

**11^ο Συνέδριο «Ελληνική Γλώσσα και Ορολογία»
Αθήνα, 9–11 Νοεμβρίου 2017**

Οι όροι μαγειρικής στην ελληνική γλώσσα και η αποτύπωση τους σε ένα Αγγλοελληνικό Γλωσσάρι

Αγάπιος Οικονομίδης

Σχολικός Συμβουλος Αγγλικής Γλώσσας – Λεξικογράφος
Περιφερειακή Διεύθυνση Εκπαίδευσης Βορείου Αιγαίου

agapiooik@gmail.com

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Οι όροι μαγειρικής που χρησιμοποιούνται στην ελληνική γλώσσα περιέχουν μεγάλο αριθμό δανείων από άλλες γλώσσες, κυρίως από τη γαλλική, την τουρκική, την ιταλική αλλά και από άλλες γλώσσες που έχουν παράδοση με την τέχνη του μαγειρέματος. Ωστόσο, τις περισσότερες φορές η ενσωμάτωση αυτών των όρων στην ελληνική γλώσσα έχει γίνει ασυντόνιστα και χωρίς να έχουν προηγηθεί οι απαιτούμενες διαδικασίες τυποποίησης. Το γεγονός αυτό επηρεάζει αρκετά την μαγειρική γλώσσα στα ΜΜΕ αλλά και τον τρόπο που η όροι της μαγειρικής τέχνης έχουν καταγραφεί έως σήμερα στα γενικά και στα δίγλωσσα λεξικά της Νεοελληνικής γλώσσας.

Η εκτόξευση του ενδιαφέροντος των τελευταίων ετών για την τέχνη της μαγειρικής και η εισροή όρων μαγειρικής από πολιτισμούς και κουζίνες άλλων τόπων μέσω πολλών εκπομπών στην τηλεόραση, μέσω δεκάδων βιβλίων συνταγών και οδηγών μαγειρικής, έχει αλλάξει τον τρόπο που σκεφτόμαστε για την τέχνη και τις γνώσεις παρασκευής φαγητών και μας έχει προτρέψει να θέλουμε να γνωρίσουμε νέες λέξεις, αμέτρητους όρους αυτής της τέχνης με τους απέραντους ορίζοντες.

Το Αγγλοελληνικό Γλωσσάρι Όρων Μαγειρικής αποτυπώνει 2000 λέξεις και φράσεις σχετικές με τη συγκεκριμένη τέχνη. Στο άρθρο αυτό θα δούμε από λεξικογραφική ματιά τους μαγειρικούς όρους όπως αυτοί αποτυπώνονται στο συγκεκριμένο αγγλοελληνικό γλωσσάρι αλλά και σε γενικά λεξικά της ελληνικής Γλώσσας και θα μας απασχολήσουν

- α) τα κριτήρια με βάση τα οποία καταχωρίζονται διάφοροι μαγειρικοί όροι στο λημματολόγιο κάθε λεξικού
- β) ο τρόπος ορθογραφικής παραστασίας τους
- γ) σημασιολογικές πληροφορίες των όρων μαγειρικής και
- δ) η επιλογή παραδειγμάτων χρήσης που προέρχονται από τον χώρο της μαγειρικής και που έχουν καταχωριστεί στο αγγλοελληνικό λεξικό.

21.

11^ο Συνέδριο «Ελληνική Γλώσσα και Ορολογία»
Αθήνα, 9–11 Νοεμβρίου 2017

Διοικητική Ορολογία Ελλάδας & Κύπρου – Μια πρώτη αντιπαραβολική ανάλυση

Μαριάννα Κατσογιάννου, Φωτεινή Καλαμίδα, Γιώργος Ξυδόπουλος
Αναπληρώτρια Καθηγήτρια Διδακτορική Φοιτήτρια Αναπληρωτής Καθηγητής
Γλωσσολογίας Γλωσσολογίας Γλωσσολογίας
Πανεπιστήμιο Κύπρου Πανεπιστήμιο Πατρών Πανεπιστήμιο Πατρών
marianna@ucy.ac.cy foteinikal@gmail.com gixydo@upatras.gr

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Σκοπός της εργασίας αυτής είναι η πρώτη παρουσίαση μιας έρευνας η οποία βρίσκεται σε εξέλιξη κι έχει ως αντικείμενο μελέτης την ορολογία της δημόσιας διοίκησης. Πιο συγκεκριμένα, εξετάζουμε αντιπαραβολικά την διοικητική ορολογία που χρησιμοποιείται στην Ελλάδα και στην Κύπρο (η επίσημη γλώσσα της οποίας είναι η Νέα Ελληνική (ΝΕ)).

Το πρόβλημα στο οποίο εστιάζουμε έγκειται στο γεγονός ότι ενώ η ΝΕ είναι η επίσημη γλώσσα στις δύο χώρες, συχνά παρατηρούνται διαφοροποιήσεις και παραλλαγές στη διοικητική ορολογία που χρησιμοποιούν.

Για την μελέτη της διοικητικής ορολογίας, εξετάζουμε και συγκρίνουμε, αρχικά, τη δομή των δημοσίων υπηρεσιών στην Ελλάδα και στην Κύπρο και τη σχετική διοικητική ορολογία που χρησιμοποιείται για την κατονομασία τμημάτων, τομέων, διευθύνσεων, κ.ά. Έπειτα, ελέγχουμε κατά πόσο παρατηρούνται διαφορές μεταξύ τους και εντοπίζουμε περιπτώσεις διαφοροποίησης και τυχόν προβληματικές περιπτώσεις όρων. Ακόμη, η έρευνα, στην παρούσα φάση, έχει επεκταθεί στη μελέτη και τη σύγκριση των οργανογραμμάτων της Ελληνικής και της Κυπριακής Δημοκρατίας και των Ελληνικών και των Κυπριακών υπουργείων.

Μέσα από αυτή την πρώτη αντιπαραβολική μελέτη της ΝΕ στην Ελλάδα και στην Κύπρο παρατηρούμε ότι υπάρχουν αρκετά σημεία διαφοροποίησης. Ένα παράδειγμα από τα ευρήματα της έρευνας αυτής που θα βοηθήσει στην κατανόηση του ζητήματος είναι το ακόλουθο: ο όρος *δήμος* προέρχεται από τον τομέα του διοικητικού δικαίου, ωστόσο, έχει διαφορετικό σημασιολογικό περιεχόμενο σε κάθε χώρα. Ο όρος αυτός αντιστοιχεί σε μονάδα τοπικής αυτοδιοίκησης, η οποία, όμως, είναι διαφορετικά οργανωμένη στην Ελλάδα και στην Κύπρο. Αυτό έχει ως αποτέλεσμα ο όρος *δήμος* να αντιστοιχεί μεν στο ίδιο αντικείμενο αναφοράς αλλά να ορίζεται διαφορετικά ως προς το περιεχόμενό του.

Απώτερος στόχος είναι αφενός ο εντοπισμός, η μελέτη και η ταξινόμηση των διοικητικών όρων που διαφοροποιούνται στην Ελλάδα και στην Κύπρο και αφετέρου η συγκέντρωσή τους σε ένα δίγλωσσο γλωσσάρι διοικητικής ορολογίας.

22.

11^ο Συνέδριο «Ελληνική Γλώσσα και Ορολογία»
Αθήνα, 9–11 Νοεμβρίου 2017

BanCo: Το Ελληνικό Σώμα Κειμένων Τραπεζικών Συμβάσεων

Κατερίνα Θ. Φραντζή, Κωνσταντίνα Βαδάση

Αναπληρώτρια Καθηγήτρια Υποψήφια Διδάκτορας
Τμήμα Μεσογειακών Σπουδών Τμήμα Μεσογειακών Σπουδών
Πανεπιστήμιο Αιγαίου Πανεπιστήμιο Αιγαίου
frantzi@rhodes.aegean.gr vadasicon@gmail.com

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Η εργασία παρουσιάζει το Ελληνικό Σώμα Κειμένων Τραπεζικών Συμβάσεων BanCo, το οποίο κατασκευάστηκε για τη μελέτη και περιγραφή της Ειδικής Γλώσσας των Τραπεζικών Συμβάσεων, με στόχο τη συμβολή στην κατασκευή και ενημέρωση σχετικών λεξικών ορολογίας και στη μετάφραση σχετικού γλωσσικού υλικού, διαδικασίες σημαντικές και απαραίτητες, σήμερα ακόμα περισσότερο, λόγω της οικονομικής κατάστασης, όχι μόνο της Ελλάδας, αλλά της Ευρώπης και της Υψηλίου γενικότερα. Το BanCo μπορεί να συμβάλει γενικότερα στην επικοινωνία για τον περιορισμό των ασαφειών και παρερμηνειών των περιεχομένων των τραπεζικών συμβάσεων και την καλύτερη κατανόηση των γραφόμενων από τους ειδικούς και τους μη ειδικούς.

Εκτός του κυρίως κειμένου των τραπεζικών συμβάσεων, το BanCo αποτελείται από ποικιλία κειμένων που αφορούν τις συμβάσεις, όπως προσυμβατικές ενημερώσεις, αιτήσεις στον τραπεζικό οργανισμό, πρόσθετες συμβάσεις σε υπηρεσίες που σχετίζονται με τη βασική συμφωνία, επιστολές και νόμους που πλαισιώνουν τις συμβάσεις, γνωστοποιήσεις τραπεζικών προϊόντων κ.ά. Η κειμενική ποικιλία έχει ως επακόλουθο την υφολογική ποικιλία αφού τα κείμενα δεν αφορούν μόνο νομικό λόγο αλλά και οικονομικό/ χρηματοοικονομικό καθώς επίσης και επικοινωνιακό/διαφημιστικό λόγο.

Η πρόσβαση σε αυθεντικές τραπεζικές συμβάσεις για τη συλλογή του γλωσσικού υλικού δεν ήταν εύκολη διαδικασία, αφού αυτές περιέχουν προσωπικά δεδομένα η προστασία των οποίων έπρεπε να διασφαλιστεί. Παρότι σε κάθε περίπτωση υπήρχε δέσμευση για τη διασφάλιση της προστασίας των προσωπικών δεδομένων, δεν επιτεύχθηκε η παροχή του συνόλου των κειμένων των συμβάσεων και από τις τέσσερις συστημικές Ελληνικές τράπεζες. Τα κείμενα του BanCo έχουν ανακτηθεί από τους διαδικτυακούς ιστότοπους καθώς και από αυθεντικό έντυπο υλικό, το οποίο μας παραχωρήθηκε από τις τέσσερις συστημικές Ελληνικές τράπεζες, *AlphaBank*, *Eurobank*, *Εθνική Τράπεζα της Ελλάδος* και *Τράπεζα Πειραιώς*, τις οποίες ευχαριστούμε. Το BanCo είναι μονόγλωσσο, δυναμικό και σήμερα αποτελείται από 3.458.233 λέξεις.

Σε τι βαθμό η ανάπτυξη των ανοιχτών δεδομένων επηρεάζει την ορολογική έρευνα;

Αριστείδης Βαγγελάτος, Γεώργιος Παναγιωτόπουλος

μετ/κος φοιτητής ΕΚΕ – ΕΑΠ Επ. Καθηγητής, ΤΕΙ Δυτ. Ελλάδας, μέλος ΣΕΠ ΕΑΠ
vagelat@cti.gr grnanager@gmail.com

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Η σύγχρονη κοινωνία και οικονομία μας μετασχηματίζεται σταδιακά προς ένα «βασισμένο στη γνώση» (knowledge based) και «προσανατολισμένο στην παροχή υπηρεσιών» (service oriented) παγκοσμιοποιημένο κόσμο (Rohunen et al, 2014). Τα δεδομένα θεωρούνται θεμελιώδη προϋπόθεση για να αποκτηθούν γνώσεις και να παραχθούν υπηρεσίες (Shadbolt et al, 2012). Για το λόγο αυτό, τα τελευταία χρόνια παρατηρείται μια αμφισβήτηση του κλασσικού μοντέλου όπου τα δεδομένα ήταν κλειστά, προκρίνοντας ένα νέο μοντέλο ανοιχτών δεδομένων. Τρεις πρόσφατες εξελίξεις έδρασαν ως καταλύτες στην πραγματικότητα αυτή: α) η διάθεση των πολιτών για μεγαλύτερη συμμετοχή στη διακυβέρνηση και η τάση της πολιτείας για αποκεντρωμένες υπηρεσίες προς τους πολίτες (Zuiderwijk et al, 2014), β) οι τελευταίες τεχνολογικές εξελίξεις που διευκολύνουν (με βάση τις αποκτηθείσες ψηφιακές ικανότητες των πολιτών) διαδικασίες για την πρόσβαση, την αποθήκευση, το χειρισμό, την ανάλυση, τη σύνδεση και τη διανομή δεδομένων και πληροφοριών (Rohunen et al, 2014) και γ) η μαζική ανάπτυξη της δικτύωσης (σταθερά και ασύρματα δίκτυα και το δίκτυο της κινητής τηλεφωνίας) με ένα εκ των αποτελεσμάτων να είναι η δραματική αύξηση της συμμετοχής των χρηστών σε κοινωνικά δίκτυα (Huijboom & Van den Broek, 2011).

Τα ανοιχτά δεδομένα είναι μια "φιλοσοφία" ή "στρατηγική" που ενθαρρύνει κυρίως τους δημόσιους οργανισμούς να απελευθερώσουν αντικειμενικά, πραγματικά, και μη προσωπικά δεδομένα, ειδικά αυτά που παράγονται ή συλλέγονται μέσω της παροχής δημοσίων υπηρεσιών, με τη δυνατότητα περαιτέρω επεξεργασίας – αξιοποίησης, χωρίς περιορισμούς πνευματικών δικαιωμάτων (Hrynaszkiwicz, 2011). Σήμερα πολλές χώρες προτρέπουν τις δημόσιες υπηρεσίες και τους οργανισμούς να διαθέτουν τα δεδομένα τους χωρίς καμία περαιτέρω υποχρέωση πνευματικών δικαιωμάτων για επαναχρησιμοποίηση ή διανομή.

Κατά πόσο όμως η νέα αυτή πραγματικότητα των ανοιχτών δεδομένων βοηθά την ορολογική έρευνα; Η εργασία αυτή, αφού περιγράψει την σημερινή κατάσταση σε σχέση με τα ανοιχτά δεδομένα, προσπαθεί να προσεγγίσει τον προβληματισμό αυτό. Και φαίνεται ότι οι εξελίξεις επηρεάζουν όλους τους επιστημονικούς τομείς συμπεριλαμβανομένου του τομέα της ορολογίας.

Βιβλιογραφία

- Hrynaszkiwicz, I. 2011. The need and drive for open data in biomedical publishing. *Serials: The Journal for the Serials Community* 24(1): 31–37.
- Huijboom, N., & T. Van den Broek. 2011. Open data: An international comparison of strategies. *European Journal of e-practice* 12(1): 1–13.
- Rohunen, A., J. Markkula, M. Heikkila, & J. Heikkila. 2014. Open traffic data for future service innovation: Addressing the privacy challenges of driving data. *Journal of Theoretical and Applied Electronic Commerce Research* 9(3): 71–89.
- Shadbolt, N., K. O'Hara, T. Berners-Lee, N. Gibbins, H. Glaser, & W. Hall. 2012. Linked open government data: Lessons from data.gov.uk. *IEEE Intelligent Systems* 27(3): 16–24.
- Zuiderwijk, A., M. Gaseó, P. Parycek, and M. Janssen. 2014a Special issue on transparency and open data policies: Guest editors' introduction. *Journal of Theoretical and Applied Electronic Commerce Research* 9(3): I–IX.

24. 11^ο Συνέδριο «Ελληνική Γλώσσα και Ορολογία»
Αθήνα, 9–11 Νοεμβρίου 2017

Ορολογικοί πόροι ΟΡΟΣΗΜΟ: επιμέλεια, ταξινόμηση και αποτελέσματα

Κανέλλα Πουλή, Ηρώ Τσιούλη, Πένυ Λαμπροπούλου

Ινστιτούτο Επεξεργασίας Λόγου (ΙΕΛ)/Ε.Κ. Αθηνά

kanella@ilsp.gr

tsiouli@ilsp.gr

penny@ilsp.gr

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Αντικείμενο της παρούσας ανακοίνωσης αποτελεί η επιμέλεια των ορολογικών πόρων ΟΡΟΣΗΜΟ.

Πρόκειται για δώδεκα συλλογές όρων της ελληνικής και αγγλικής γλώσσας από διάφορα θεματικά πεδία, καθώς και έναν πόρο που συγκεντρώνει το σύνολο των όρων. Οι πόροι αυτοί βασίζονται σε υλικό που συγκεντρώθηκε στη διάρκεια του προγράμματος ΟΡΟΣΗΜΟ, όπως έχει περιγραφεί από τις Μάντζαρη κ.ά. (1999).

Στην ανακοίνωση αυτή παρουσιάζουμε καταρχήν τη μεθοδολογία **γλωσσικού ελέγχου των όρων**, ο οποίος βασίστηκε στο Πρότυπο ΕΛΟΤ 402 "Ορολογική εργασία – Αρχές και μέθοδοι" και σε λεξικογραφικές πρακτικές που εξειδικεύτηκαν για τις ανάγκες του έργου. Στο πλαίσιο αυτό, μελετήθηκαν ιδιαίτερα θέματα διαχρονίας της ορολογίας και οι πρακτικές που υιοθετήθηκαν για την καταγραφή των αντίστοιχων όρων στους πόρους. Η παρουσίαση των θεωρητικών αρχών γίνεται μέσα από παραδείγματα των όρων.

Στη συνέχεια, αναλύουμε τη μεθοδολογία οργάνωσης και **ταξινόμησης των ορολογικών πόρων**, που βασίστηκε στην αντιστοίχιση των θεματικών πεδίων που είχαν προτείνει οι διαθέτες των πόρων προς το διεθνώς αναγνωρισμένο σύστημα ταξινόμησης Dewey Decimal Classification (DDC³) και τα θεματικά πεδία του Θησαυρού Ευρονό⁴. Επίσης, γίνεται αναφορά στη διαδικασία κανονικοποίησης που ακολουθήθηκε για την **οργάνωση και εναρμόνιση των συνοδευτικών πεδίων των όρων**.

Τέλος, παρουσιάζονται τα αποτελέσματα των διαδικασιών αυτών, δηλαδή το περιεχόμενο των πόρων ανά θεματική περιοχή.

Οι πόροι αυτοί διατίθενται προς χρήση μέσω της ελληνικής ερευνητικής υποδομής clarin:el (<http://www.clarin.gr/>) με τη μορφή αρχείων πινάκων (excel).

Αναφορές

- Πρότυπο ΕΛΟΤ 402, "Ορολογική εργασία – Αρχές και μέθοδοι".
- Μάντζαρη, Έ., Γαβριηλίδου, Μ., Λαμπροπούλου, Π. & Καραγιάννης, Γ. (1999). "Συλλογή ηλεκτρονικών ορολογικών πόρων: μεθοδολογία και αποτελέσματα". 2ο Συνέδριο Ελληνική Γλώσσα και Ορολογία. Αθήνα.

³<http://www.oclc.org/en/dewey.html>

⁴<http://eurovoc.europa.eu/>

25.

11^ο Συνέδριο «Ελληνική Γλώσσα και Ορολογία»
Αθήνα, 9–11 Νοεμβρίου 2017

Γερμανοελληνικά και ελληνογερμανικά γενικά λεξικά και η χρησιμότητά τους: μια ιστορικοσημασιολογική προσέγγιση

Νικόλαος Κατσαούνης, Δέσποινα Δ. Λάμπρου

Λέκτορας με αντικείμενο την Εφαρμοσμένη
Γλωσσολογία, Τμήμα Γερμανικής Γλώσσας και
Φιλολογίας
Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης
katsaounis@del.auth.gr

Υποψ. διδάκτορας με αντικείμενο τη Διδακτική της
Μετάφρασης, Τμήμα Γερμανικής Γλώσσας και
Φιλολογίας
Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης
deslamprou@del.auth.gr

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Ο κατάλογος των δίγλωσσων γενικών λεξικών της νέας ελληνικής και γερμανικής γλώσσας είναι τόσο πλούσιος όσο και η ιστορία των ελληνογερμανικών σχέσεων. Συγκεκριμένα, σύμφωνα με πρόσφατη έρευνά μας, από την έκδοση του πρώτου γερμανοελληνικού λεξικού το 1796 μέχρι σήμερα, οι πρωτότυπες εκδόσεις ελληνογερμανικών, γερμανοελληνικών και ελληνογερμανικών-γερμανοελληνικών γενικών λεξικών ανέρχονται σε τουλάχιστον 77. Σε αυτές δεν περιλαμβάνονται τα λεξικά αρχαίας ελληνικής και γερμανικής, οι επανεκδόσεις και τα λεξικά που έχουν εκδοθεί αποκλειστικά σε ηλεκτρονική μορφή (Katsaounis & Lamprou υπό δημοσίευση).

Σκοπός της παρούσας ανακοίνωσης είναι η παρουσίαση επιλεγμένων στοιχείων που προέκυψαν από έρευνά μας σχετικά με τα δίγλωσσα γενικά λεξικά νέας ελληνικής και γερμανικής γλώσσας καθώς και η ανάδειξη της χρησιμότητας του υλικού αυτού για την απόδοση λέξεων της κοινής γλώσσας αλλά και από-οροποιημένων (Meyer & Mackintosh 2000, 113 κ.ε.) όρων από διάφορα θεματικά πεδία (π.χ. αθλητισμός, ιστορία), οι οποίοι στο πέρασμα των χρόνων έχουν εκλείψει ή υποστεί σημασιολογικές μεταβολές.

Η έρευνά μας, η οποία αντλεί στοιχεία από την ιστορική σημασιολογία, αποτελεί, ως προς τη μεθοδολογία, μια διαχρονική περιπτωσιολογική μελέτη, κατά την οποία εξετάζεται η εξέλιξη συγκεκριμένων γερμανικών λημμάτων και οι αποδόσεις τους στην ελληνική γλώσσα όπως έχουν καταγραφεί στα υπάρχοντα δίγλωσσα λεξικά.

Η εν λόγω έρευνα παρουσιάζει ενδιαφέρον τόσο για τη μεταφρασεολογία όσο και για άλλες επιστήμες, όπως είναι η γλωσσολογία και η ιστορία, καθώς τα δίγλωσσα γενικά λεξικά απαθανατίζουν τις γλωσσικές και ιστορικές ιδιαιτερότητες της εποχής τους. Κατά συνέπεια, πέρα από τη χρησιμότητά τους για τη μετάφραση κειμένων παλαιότερων ιστορικών περιόδων, την οποία θα αναδείξουμε, τα δίγλωσσα γενικά λεξικά μπορούν να αποτελέσουν πολύτιμο υλικό και για ερευνητικές εργασίες σε όλες τις παραπάνω επιστήμες.

Ενδεικτική βιβλιογραφία

Joseph, B.D. & Janda R.D. (επιμ.) (2003). *The Handbook of Historical Linguistics*. Oxford: Blackwell Publishing.

Katsaounis, N. & Lamprou, D. (υπό δημοσίευση). «Zwischen Lexemen und Kulturen: Deutsch-griechische Begegnungen in der zweisprachigen Lexikografie». Στο A. Wiedenmayer, K. Zachu και G. Vojnoda (επιμ.), *Deutsch-griechische Begegnungen in der Industrie und Literatur*. Frankfurt am Main u.a.: Peter Lang.

Meyer I. & Mackintosh K. (2000). «When terms move into our everyday lives: An overview of de-terminologization», *Terminology* 6 (1), 111-138.

26.

11^ο Συνέδριο «Ελληνική Γλώσσα και Ορολογία»
Αθήνα, 9–11 Νοεμβρίου 2017

GCDT: Σώμα Κειμένων της Γλώσσας των Εναγομένων στο Ελληνικό Δικαστήριο

Κατερίνα Θ. Φραντζή, Αναστασία Κατρανίδου

Αναπληρώτρια Καθηγήτρια Τμήμα Μεσογειακών Σπουδών Πανεπιστήμιο Αιγαίου frantzi@rhodes.aegean.gr	Υποψήφια Διδάκτορας Τμήμα Μεσογειακών Σπουδών Πανεπιστήμιο Αιγαίου katranid@gmail.com
--	--

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Η γλώσσα του δικαστηρίου αποτελεί έναν από τους χώρους εφαρμογής της Δικανικής Γλωσσολογίας. Στην εργασία αυτή παρουσιάζουμε καταρχήν το Ελληνικό Σώμα Κειμένων της Γλώσσας των Εναγομένων στο Ελληνικό Δικαστήριο, GCDT. Το GCDT αποτελείται από ομολογίες/καταθέσεις εναγομένων στην Ελληνική δικαιοσύνη με την κατηγορία της ανθρωποκτονίας, οι οποίες έχουν αντληθεί από το Δικαστήριο της πόλης της Θεσσαλονίκης. Το σώμα κειμένων είναι δυναμικό και σήμερα αποτελείται από καταθέσεις 124 κατηγορούμενων με συνολικό όγκο γλωσσικού υλικού τις 109,523 λέξεις. Οι κατηγορούμενοι/ες είχαν μέσο όρο ηλικίας τα τριάντα οκτώ χρόνια κατά τη δικαστική διαδικασία και είναι στην πλειοψηφία τους άνδρες, εκατόν δέκα, ενώ υπάρχουν και δεκατέσσερις γυναίκες. Ενενήντα ένας από αυτούς/ές είχαν μητρική γλώσσα την Ελληνική ενώ τριάντα τρεις κάποια άλλη γλώσσα και κατά τη δικαστική διαδικασία χρησιμοποιήθηκε διερμηνέας. Σημειώνεται ότι κατά τη διαδικασία καταγραφής της κατάθεσης υπάρχει απώλεια στην ακρίβεια απόδοσης του προφορικού λόγου, η οποία γίνεται μεγαλύτερη όταν κατά τη διαδικασία υπάρχει ανάγκη χρήσης διερμηνέα.

Στο GCDT πραγματοποιείται στατιστική ανάλυση για την εξαγωγή υφολογικών χαρακτηριστικών της γλώσσας των εναγομένων για ανθρωποκτονία στη αίθουσα του Δικαστηρίου. Για τη δυνατότητα συγκρίσεων της εξαγόμενης πληροφορίας με σχετικό γλωσσικό υλικό έχει κατασκευαστεί σώμα κειμένων αναφοράς, το GCWT, το οποίο αποτελείται από καταθέσεις μαρτύρων οι οποίες σχετίζονται με υποθέσεις ανθρωποκτονίας. Ο εμπλουτισμός του σώματος κειμένων με καταθέσεις εναγομένων κατά την εγκληματολογική έρευνα είναι στα άμεσα σχέδια για το μέλλον ώστε να μπορούν να επιτευχθούν συγκρίσεις στη χρήση της γλώσσας μέσα και έξω από τη δικαστική αίθουσα. Ο εμπλουτισμός του GCDT με γλωσσικό υλικό εναγομένων με διαφορετικού τύπου κατηγορίες εκτός της ανθρωποκτονίας αποτελεί επίσης συστατικό της μελλοντικής εργασίας, για την πραγματοποίηση συγκρίσεων στη γλώσσα που χρησιμοποιείται από εναγομένους διαφορετικού τύπου κατηγοριών.

27.

11^ο Συνέδριο «Ελληνική Γλώσσα και Ορολογία»
Αθήνα, 9–11 Νοεμβρίου 2017

Αξιοποιώντας τις σχεσιακές βάσεις δεδομένων για την ανάπτυξη ορολογικών βάσεων γνώσης

Σαρακατσιάνου Δήμητρα, Μυρίδης Νικόλαος

Πληροφορικός
sardimitra1@gmail.com

Δρ. Ηλεκτρολόγος & Μηχανικός
Υπολογιστών

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Σήμερα υπάρχουν ποικίλοι διαθέσιμοι ορολογικοί πόροι όπως λεξικά, θησαυροί, ορολογικές βάσεις, γλωσσάρια, κ.ά., τα οποία παρέχουν διαφορετικής χροιάς και ενδιαφέροντος πληροφορίες. Συνεπώς, οι αναζητήσεις των επιθυμητών ορολογικών δεδομένων από τους χρήστες εκτελούνται σε δύο διακριτές διεργασίες.

Πρωταρχικά πρέπει να προσδιορισθεί από τον χρήστη ο κατάλληλος ορολογικός πόρος με βάση τα στοιχεία που επιθυμεί να αντλήσει (π.χ. η εύρεση ενός ισοδύναμου όρου στην αγγλική γλώσσα θα πρέπει να αντληθεί από μία δίγλωσση ορολογική βάση δεδομένων) και έπειτα να αναζητήσει αυτόν τον πόρο σε ποικίλους χώρους (όπως, βιβλιοθήκες ή διαδίκτυο). Η εξέλιξη των τεχνολογιών δίνει την δυνατότητα ενοποίησης των διάφορων ορολογικών πόρων σε ένα σύστημα βάσεων δεδομένων, το οποίο θα παρέχει όλες τις εν δυνάμει πληροφορίες σε ένα μόνο πληροφοριακό μέσο.

Στο πλαίσιο αυτό η εργασία μας παρουσιάζει τον σχεδιασμό μίας ενιαίας ορολογικής βάσης γνώσεων η οποία θα παρέχει την πρόσβαση σε ένα μεγάλο πλήθος ορολογικών δεδομένων (όπως: γλωσσικές πληροφορίες, εννοιολογικές πληροφορίες, σημασιολογικές πληροφορίες). Με άλλους όρους, η εργασία αποτελεί μία πρόταση αξιοποίησης των σχεσιακών βάσεων δεδομένων για την δημιουργία ορολογικών βάσεων γνώσης.

Αρχικά πραγματοποιείται η χαρτογράφηση των δομικών στοιχείων της βάσης δεδομένων δηλαδή η καταγραφή των βασικών χαρακτηριστικών της βάσης (όπως: όρος, ορισμός, γλώσσα, συγκείμενο, θεματικό πεδίο, γραμματική πληροφορία, γένος, κ.ά.). Στην συνέχεια λαμβάνει χώρα η διερεύνηση των διασυνδέσεων των στοιχείων της βάσης προκειμένου να αποτυπωθούν οι σημασιολογικές σχέσεις μεταξύ των λημμάτων (δηλ. σχέσεις ισοδυναμίας, ιεραρχίας και συσχέτισης). Το τελικό προϊόν της όλης διαδικασίας είναι η δημιουργία του Μοντέλου Οντοτήτων-Συσχετίσεων (Entity-Relationship Model) της ορολογικής βάσης δεδομένων, το οποίο μπορεί να αξιοποιηθεί για την ανάπτυξη της βάσης δεδομένων σε ένα σύστημα διαχείρισης σχεσιακών βάσεων δεδομένων. Τα οφέλη της ανάπτυξης αυτής της βάσης δεδομένων είναι πολλαπλά τα οποία και συνοψίζονται ως εξής: ενοποίηση των ορολογικών δεδομένων, άρση κατακερματισμού χώρων ενδιαφέροντος, επιτάχυνση διαδικασιών, τεκμηρίωση και αξιοπιστία ευρημάτων, κλπ.

28.

11^ο Συνέδριο «Ελληνική Γλώσσα και Ορολογία»
Αθήνα, 9–11 Νοεμβρίου 2017

Εννοιολογικός και φυσικός σχεδιασμός διαθεματικής ορολογικής βάσης δεδομένων – Η περίπτωση της διαχείρισης του σεισμικού κινδύνου

Βάσω Μασουρα

Υποψήφια διδάκτωρ

Τμήμα Γεωγραφίας Χαροκοπείου Πανεπιστημίου,
Στέλεχος Υπουργείου Εσωτερικών

v.masoura@ypes.gr

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Σκοπός της παρούσας ανακοίνωσης είναι η παρουσίαση του εννοιολογικού και φυσικού σχεδιασμού ορολογικής βάσης δεδομένων ενός διαθεματικού τομέα. Εν προκειμένω, τα ορολογικά δεδομένα έχουν αντληθεί από επιστημονικά και διοικητικά πεδία της διαχείρισης του σεισμικού κινδύνου.

Η εν λόγω διαθεματική ορολογική βάση δεδομένων αποτελεί ένα εργαλείο για την διευκόλυνση της καταγραφής, διαχείρισης, έρευνας και συγκριτικής ανάλυσης της ορολογίας διεπιστημονικών πεδίων, καθώς επίσης και τομέων όπου συναντιούνται διαφορετικές περιοχές ανθρώπινης δραστηριότητας. Στη περίπτωση δε, της διαχείρισης του σεισμικού κινδύνου, τα σχετικά επιστημονικά πεδία ανήκουν σε ένα εύρος γνωστικών περιοχών των γεωεπιστημών, των εφαρμοσμένων επιστημών και των κοινωνικών επιστημών, καθώς επίσης εμπλέκονται και δημόσιες πολιτικές, με κύριες την αντισεισμική πολιτική και την πολιτική προστασία. Επιπλέον, στο διαθεματικό αυτό πεδίο, λόγω του ότι ο σεισμικός κίνδυνος έχει κοινωνικές διαστάσεις, υπάρχουν όροι και έννοιες που κινούνται μεταξύ γενικής και ειδικής γλώσσας.

Σε σχεδιαστικό και τεχνικό επίπεδο, η εν λόγω βάση στηρίχτηκε στις αρχές και στην αρχιτεκτονική των Συστημάτων Βάσεων Δεδομένων (ΣΒΔ), και περιλαμβάνει ένα **εννοιολογικό επίπεδο** και ένα **φυσικό επίπεδο** σχεδιασμού. Ο εννοιολογικός σχεδιασμός ακολουθεί το μοντέλο «οντοτήτων – συσχετίσεων» (E-R, Entity-Relationship model) ενώ ο φυσικός σχεδιασμός υλοποιείται με το πρόγραμμα Access της Microsoft. Τα σύνολα οντοτήτων του εννοιολογικού σχεδιασμού και σε αντιστοιχία οι πίνακες του φυσικού σχεδιασμού είναι τα κείμενα, οι όροι (διοικητικοί και επιστημονικοί), οι ορισμοί και τα συγκείμενα των όρων, τα θεματικά πεδία, και υποπεδία και το κειμενικά είδη. Η κάθε οντότητα περιγράφεται από ένα σύνολο γνωρισμάτων (πληροφοριών) και συνδέεται με τις άλλες οντότητες μέσω συσχετίσεων. Στη παρούσα ανακοίνωση θα παρουσιάσουμε επίσης, παραδείγματα χρήσης της διαθεματικής βάσης δεδομένων.

29.

11^ο Συνέδριο «Ελληνική Γλώσσα και Ορολογία»
Αθήνα, 9–11 Νοεμβρίου 2017

**Από την παιδαγωγική μετάφραση στη διαμεσολάβηση
στο πλαίσιο της διδασκαλίας των ειδικών γλωσσών:
μια (α)συνήθης πρακτική;**

Δογορίτη Ελευθερία

Αναπληρώτρια Καθηγήτρια ΤΕΙ Ηπείρου

Τμήμα Διοίκησης Επιχειρήσεων

κατεύθυνση Εφαρμοσμένων Ξένων Γλωσσών στη διοίκηση και την οικονομία

edogor@teiep.gr

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Στην προοπτική της πολυγλωσσίας και της πολυπολιτισμικότητας στην οποία στοχεύει το *Κοινό Ευρωπαϊκό Πλαίσιο Αναφοράς για τις Γλώσσες (ΚΕΠΑ)*, η διαμεσολάβηση θεωρείται σαν μια φυσιολογική επικοινωνιακή πράξη –διαγλωσσική και ενδογλωσσική– η οποία απαντά στην ανάγκη αμοιβαίας κατανόησης μεταξύ ανθρώπων που για κάποιον λόγο δεν είναι δυνατόν να επικοινωνήσουν απευθείας μεταξύ τους. Η μετάφραση έχει αποκτήσει πρόσφατα νέο ενδιαφέρον χάρη στη νέα κατηγοριοποίηση των επικοινωνιακών δραστηριοτήτων που προτείνει το *ΚΕΠΑ*: την πρόσληψη, την παραγωγή, τη διάδραση και τη διαμεσολάβηση στο γραπτό και προφορικό λόγο. Όσον αφορά τη διαμεσολάβηση «η μετάφραση ή η διερμηνεία, μια παράφραση, μια περίληψη ή αναφορά, παρέχουν σε τρίτους μια (ανα)διατύπωση ενός πρωτότυπου κειμένου στο οποίο δεν έχουν οι ίδιοι άμεση πρόσβαση»• ωστόσο, όπως γίνεται αντιληπτό, οι μεταφραστικές δραστηριότητες έχουν διαφορετική στοχοθεσία και προσέγγιση από αυτές που θεωρούνται παραδοσιακές.

Με την παρούσα εργασία επιχειρούμε να μελετήσουμε τον ρόλο της ενσωμάτωσης της παιδαγωγικής μετάφρασης σε κείμενα όπως το *ΚΕΠΑ* υπό το πρίσμα της επικοινωνιακής και διαμεσολαβητικής ικανότητας. Θα επικεντρώσουμε το ενδιαφέρον μας στη χρήση της παιδαγωγικής μετάφρασης στην ιστορία της διδακτικής των γλωσσών με στόχο να αναδειχθεί ο ρόλος της στην κατανόηση της λειτουργίας των γλωσσικών συστημάτων της μητρικής και της ξένης γλώσσας. Θα παρουσιάσουμε τα επιχειρήματα που ενθαρρύνουν τη χρήση της παιδαγωγικής μετάφρασης στο ξενόγλωσσο μάθημα, αναδεικνύοντας τον αναθεωρημένο ρόλο της ως αξιόπιστου διδακτικού εργαλείου και θα αναλύσουμε τις προτάσεις του *ΚΕΠΑ* για τη γλωσσική διαμεσολάβηση με στόχο να τονίσουμε την ανάγκη συμπληρωματικότητας που δύναται να επιφέρει στη παιδαγωγική μετάφραση καθώς η τελευταία αποτελεί πλέον, γραπτή και προφορική, μια πραγματική συνιστώσα των επικοινωνιακών δραστηριοτήτων. Τα οφέλη για τους φοιτητές ενός Τμήματος Εφαρμοσμένων Γλωσσών όπως το δικό μας είναι πολλαπλά καθώς η γλωσσική διαμεσολάβηση, στα πλαίσια μιας πολύγλωσσης εκπαίδευσης που περιλαμβάνει τις ειδικές γλώσσες, επιτρέπει την πραγματική ένταξη της μετάφρασης στις στρατηγικές ανάπτυξης των επικοινωνιακών τους δεξιοτήτων, δίνει βαρύτητα στη γλωσσική, πραγματολογική και διαπολιτισμική διάσταση του ζεύγους γλωσσών, και ενθαρρύνει την εκμάθηση ορολογίας προετοιμάζοντάς τους για τις απαιτήσεις των μαθημάτων εξειδικευμένης μετάφρασης.

30.

**11^ο Συνέδριο «Ελληνική Γλώσσα και Ορολογία»
Αθήνα, 9–11 Νοεμβρίου 2017**

Κοινοτική μετάφραση: εξειδικευμένη επικοινωνία σε μια νέα κοινωνική πραγματικότητα

Βυζάς Θεόδωρος

Επιστημονικός συνεργάτης ΤΕΙ Ηπείρου
Τμήμα Διοίκησης Επιχειρήσεων
κατεύθυνση Εφαρμοσμένων Ξένων Γλωσσών στη Διοίκηση και την Οικονομία
vyzas@teiep.gr

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Στις μέρες μας οι μεταναστευτικές ροές διογκώνονται, με αποτέλεσμα χώρες που παλαιότερα ήταν τόποι προέλευσης μεταναστών να δέχονται πλέον μεγάλο αριθμό μεταναστών και προσφύγων που δεν είναι εύκολα διαχειρίσιμος εξαιτίας και της πληθώρας γλωσσών και διαλέκτων όχι μόνο σε προφορικό αλλά και σε γραπτό επίπεδο. Ειδικά όσον αφορά την Ελλάδα, χαρακτηριστικό στοιχείο που δυσχεραίνει την κατάσταση είναι ότι το ελληνικό κράτος ακολουθούσε πάντα πολιτική μονογλωσσίας. Η κοινοτική μετάφραση (community translation) είναι αυτή που καλείται, σε ένα δύσκολο περιβάλλον, να γεφυρώσει τα επικοινωνιακά χάσματα στον γραπτό λόγο που προκύπτουν σε επίπεδο αφενός διοικητικών εγγράφων με δημόσιες υπηρεσίες και φορείς της χώρας υποδοχής και αφετέρου ενημέρωσης αλλοφώνων, με απώτατο στόχο την ένταξη και συμμετοχή τους σε όλες τις εκφάνσεις της κοινωνικής ζωής.

Η ανακοίνωση αυτή αποτελεί μια προσπάθεια καταγραφής των στοιχείων που αποδεικνύουν ότι η κοινοτική μετάφραση αποτελεί μια ιδιαίτερη μορφή εξειδικευμένης μετάφρασης που δεν αφορά αποκλειστικά και μόνο ένα συγκεκριμένο επιστημονικό ή τεχνικό πεδίο, παρότι η πλειονότητα των κειμένων εμφανίζει νομικό χαρακτήρα σε κυμαινόμενο βαθμό. Θα περιγράψουμε τα βασικά χαρακτηριστικά της όπως:

- α) την ποικιλία κειμένων, μεταξύ άλλων και επίσημων εγγράφων, που καλούνται να αντιμετωπίσουν οι μεταφραστές, τα οποία συνακόλουθα παρουσιάζουν μεγάλο εύρος τυπολογίας και ορολογίας,
- β) τον μεγάλο αριθμό γλωσσών, πολλές εκ των οποίων σπάνιες για τα ελληνικά δεδομένα και
- γ) τον συχνά αμφίδρομο χαρακτήρα της μετάφρασης.

Θα εστιάσουμε σε μια πολύ σημαντική ιδιαιτερότητα σχετικά με τους μεταφραστές η οποία συνδέεται με το δεύτερο χαρακτηριστικό και αφορά ειδικά τις σπάνιες γλώσσες: οι μεταφράσεις πραγματοποιούνται από δίγλωσσα ή συνηθέστερα διπλά ημίγλωσσα άτομα χωρίς ιδιαίτερη μεταφραστική κατάρτιση ούτε γνώση ορολογίας, άρα με αμφίβολα αποτελέσματα, κάτι που ωστόσο ενθαρρύνεται από τις ίδιες τις δημόσιες υπηρεσίες.

Ολοκληρώνοντας, θα αναφερθούμε στα ως τώρα βήματα του ελληνικού κράτους για την ορθή διαχείριση των εξειδικευμένων αυτών κειμένων και της ορολογίας τους που είναι ιδιαίτερης σημασίας για την κοινωνική ένταξη των αλλοφώνων.

31. 11^ο Συνέδριο «Ελληνική Γλώσσα και Ορολογία»
Αθήνα, 9–11 Νοεμβρίου 2017

Εξαγωγή ορολογίας από διαβικικούς συνδέσμους

Σπύρος Δόικας
Μεταφραστής
translatum@translatum.gr

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Ένας μεγάλος αριθμός άρθρων της Βικιπαίδειας (σε κάθε μια από τις 295 γλώσσες για τις οποίες υπάρχουν υλοποιήσεις) διαθέτει τους λεγόμενους *διαβικικούς συνδέσμους* (interwiki links) προς το «ομότιπλο» άρθρο σε τρίτες γλώσσες. Εν προκειμένω, η χρήση των εισαγωγικών συνιστά και τον βασικό προβληματισμό για την άντληση ορολογικών ισοδύναμων. Κατά την αξιολόγηση ενός μεγάλου αριθμού άρθρων της Βικιπαίδειας βρέθηκαν στοιχεία ανισοδυναμίας και γλωσσικής ακαταλληλότητας που κατατάσσονται στις παρακάτω (ενδεικτικές και όχι εξαντλητικές) κατηγορίες:

1. Ακρώνυμο/Πλήρης τίτλος
2. Μερικό/Γενικό
3. Ενικός/Πληθυντικός
4. Ελλιπής προσδιορισμός
5. Διαφορετική έννοια
6. Αντώνυμο
7. Περαιτέρω προσδιορισμός σε παρένθεση
8. Όρος χωρίς ακρωνύμιο/Όρος με ακρωνύμιο
9. Ορολογικό σφάλμα
10. Εσφαλμένη μεταγραφή ονόματος
11. Γραμματικό σφάλμα
12. Αμετάφραστο σε κάποιες γλώσσες
13. Λατινικός όρος/Γηγενής όρος
14. Συνώνυμα εντός του σώματος του άρθρου

Για την αξιολόγηση δημιουργήθηκε ένα σενάριο ενεργειών (script) το οποίο αντλεί τους διαβικικούς συνδέσμους από το ογκώδες αρχείο XML Wikidata (40+GB) βάσει συγκεκριμένων παραμέτρων. Ένα από τα προβλήματα των δεδομένων είναι ο μεγάλος βαθμός «θορύβου» ιδίως με τη μορφή αντιστοιχιών χαμηλού ή μηδενικού γλωσσικού ενδιαφέροντος όπως π.χ. προσωπωνυμίων και τοπωνυμίων. Επίσης, βρέθηκε σημαντικός πλούτος εν είδει συνωνύμων στο κυρίως σώμα των άρθρων (και κατά κύριο λόγο στην πρώτη παράγραφο) ο οποίος δεν ήταν δυνατόν να αξιοποιηθεί (ημι)αυτόματα με τη μέθοδο εξαγωγής που υιοθετήθηκε.

Περαιτέρω, για κάποια ζεύγη γλωσσών έγινε μετεπεξεργασία και εισαγωγή τους σε διαδικτυακή εφαρμογή ανοιχτής αναζήτησης.

32.

11th Conference “Hellenic Language and Terminology”
Athens, Greece, 9–11 November, 2017

**The Politics of hope – the words of Barack Obama:
Translation of political speeches in Greek:
Challenges encountered and strategies adopted**

Athena Nikodimou

MSc in Marketing & Communication (AUER, Athens, 2015)
M.A. Business Translation with Interpreting (Surrey, UK, 2009)
athina.nikodimou@gmail.com

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Political speeches constitute a form of persuasive discourse and are considered to be text types that are highly culture-bound and determined by the historical, financial and social elements they encompass. Due to the appellative intended function they serve, they often raise challenges to the translator's task because they are enriched with numerous rhetorical devices, linguistic and cultural elements that need to be tackled effectively so as the effect of the source text (ST) to be preserved in the target text (TT).

In the current study, two seminal political speeches delivered by the 44th US President Barack Obama were selected: "*The Night Before the Election*" speech and the Presidential Inaugural address. In this paper, both speeches are translated into Greek based on the theoretical premises of Nord's model. The paper discusses the translation method adopted as well as the techniques used in tackling difficulties which were encountered during the translation process. The difficulties are divided into two main categories: cultural level and linguistic level, where lexico-grammatical, figurative language and sentence structure challenges are analysed. A number of examples will illustrate the strategies applied along with the difficulties encountered. Through this discussion, certain implications may emerge about the nature of political speeches and their role in the translation process.

Furthermore, the paper contributes to the public speaking literature for the rhetoric of key persuaders like Barack Obama, whose literature became current when he landed in Greece on November 2016 for his final trip abroad deal with "values" in the "birthplace of democracy". The paper will also highlight the challenges that his eloquent style in English is generating for the translation and political rhetoric in Greek.

33.

11^ο Συνέδριο «Ελληνική Γλώσσα και Ορολογία»
Αθήνα, 9–11 Νοεμβρίου 2017

Ηλεκτρονικοί ορολογικοί πόροι για το γλωσσικό ζεύγος γαλλικά-ελληνικά: καταγραφή, ταξινόμηση, αξιολόγηση

Αργύρης Διαγουμάς, Μαβίνα Πανταζάρα

Καθηγητής γαλλικής γλώσσας Επίκουρη Καθηγήτρια
Μεταπτυχιακός φοιτητής του Διατμηματικού ΠΜΣ Τμήμα Γαλλικής Γλώσσας και Φιλολογίας
«Μετάφραση-Μεταφρασεολογία» ΕΚΠΑ ΕΚΠΑ
adiagoumas@yahoo.gr mavinap@frl.uoa.gr

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Στην ανακοίνωση αυτή θα επιχειρήσουμε την κριτική προσέγγιση τόσο της συλλογής όσο και της αξιολόγησης των ορολογικών πόρων που είναι διαθέσιμοι σε ηλεκτρονική μορφή και ελεύθερα προσβάσιμοι στο Διαδίκτυο. Οι γλωσσικοί πόροι που συγκεντρώνουν δεδομένα και πληροφορίες για ειδικές χρήσεις της γλώσσας, οι οποίες συνδέονται με εξειδικευμένους τομείς της ανθρώπινης γνώσης, είναι απαραίτητοι στη μεταφραστική διαδικασία, κυρίως στη μετάφραση ειδικών κειμένων (και όχι μόνο), και η ορολογική αναζήτηση και τεκμηρίωση είναι καθημερινά καθήκοντα του μεταφραστή. Ως προς αυτό, το Διαδίκτυο αποτελεί πολύτιμο αρωγό αλλά και ανεξέλεγκτη πηγή πληροφόρησης.

Η κριτική μελέτη των διαθέσιμων στο Διαδίκτυο δίγλωσσων και πολύγλωσσων ειδικών λεξικών μπορεί να συμβάλει όχι μόνο στην ανάπτυξη της θεωρητικής σκέψης γύρω από θέματα λεξικογραφίας και ορογραφίας, αλλά και στη βελτίωση των προδιαγραφών κατασκευής τέτοιων λεξικών με στόχο τη μετάφραση. Στόχος μας λοιπόν είναι να ορίσουμε κριτήρια για τον εντοπισμό, την ταξινόμηση και την αξιολόγηση των ορολογικών έργων (γλωσσάρια, λεξικά, θησαυροί) που υπάρχουν σε διάφορες μορφές στο Διαδίκτυο (ιστοσελίδες, ηλεκτρονικά αρχεία), βάσει ποιοτικών προδιαγραφών, αντικειμενικών κριτηρίων και μετρήσιμων χαρακτηριστικών.

Συγκεκριμένα θα ασχοληθούμε με το ζεύγος γλωσσών γαλλικά-ελληνικά λόγω της δυσκολίας που αντιμετωπίζουν συνήθως οι μεταφραστές να εντοπίσουν επαρκείς και αξιόπιστους εξειδικευμένους γλωσσικούς πόρους, σε αντίθεση με τον γλωσσικό συνδυασμό αγγλικά-ελληνικά για τον οποίο υπάρχουν πληθώρα δίγλωσσων και πολύγλωσσων λεξικών. Η σχετική έρευνα στο Διαδίκτυο κατέγραψε περίπου 100 ειδικά λεξικά και γλωσσάρια, με δωρεάν πρόσβαση, που καλύπτουν ένα αρκετά μεγάλο φάσμα θεματικών τομέων, όπως: μαγειρική-διατροφή, αθλητισμός, ιχθυολογία-αλιεία, υγεία-ιατρική, περιβάλλον-οικολογία, νομική ορολογία, ανθρώπινα δικαιώματα, θρησκεία, οικονομία, στατιστική κ.ά.

Απώτερος στόχος αυτής της έρευνας είναι να αποτελέσει χρήσιμο εργαλείο τόσο για τους επαγγελματίες μεταφραστές όσο και για τη διδακτική της μετάφρασης και της ορολογίας.

Ενδεικτική βιβλιογραφία

CABRE, M. T. (1998). *La terminologie – théorie, méthodes et applications*. Traduit du catalan et adapté par Monique C. Cormier et John Humbley. Armand Colin – Les Presses de l'Université d'Ottawa.

ΚΑΤΣΟΓΙΑΝΝΟΥ, Μ. & ΕΥΘΥΜΙΟΥ, Ε. (2004). *Ελληνική ορολογία: έρευνα και εφαρμογές*. Ινστιτούτο Επεξεργασίας του Λόγου, Αθήνα: Καστανιώτης.

34.

11th Conference "Hellenic Language and Terminology"
Athens, Greece, 9–11 November, 2017

**The Sounds of Silence Inform Situation Awareness Concepts:
Methodological and Terminological Aspects in Aviation Culture
and the work of OMEODEK in the Context of Greek and English**

Θεόδωρος Κατερινάκης, Νίκος Παπαδόπουλος, Δήμητρα Ζουρούδη

MSc, PhD, Πρόεδρος Καθηγητής
Department of Culture &
Communication
Greek Studies
tk325@drexel.edu

ΠΕ2/ΕΕΚ -ΥΠΑ
Προϊστάμενος
Περιφερειακών Αεροδρομίων
Υπηρεσία Πολ. Αεροπορίας
spoaa@hcaa.gr

ΜΔΕ, ΕΕΚ
Μέλος ΟΜΕΟΔΕΚ
ΥΠΑ
dimitra_zouroudi@hotmail.com

ABSTRACT

In communication theory, airplane flights are abstract representations of the "sender-receiver" model with flight operating manuals dictating all activities in a sense of "flight normality"; but aviation is paying attention to detail and monitor exceptions beyond ideal flight situations. Different scholars had highlighted diverse aspects in such conversations like linguistic factors; problematic discourse; message misunderstandings, and human error variations. The current study aims to show the convergence of that conversation in terms that play a key role in explaining expertise and knowledge production in the broader field of critical environments.

OMEODEK as a special task force for Greek air traffic administration terminology operates under the auspice of the Hellenic Civil Aviation Authority and monitors aviation communication, combining terminology and field knowledge. OMEODEK's interactions are material properly formulated to apply research methodologies like grounded theory, protocol analysis and discourse analysis. In its current work, OMEODEK examines speech acts with the professional community of the field to ensure terminological quality and linguistic security. OMEODEK realizes that translation is an on-going process in order to accomplish localization and deal with open challenges of topical adjustment. In this study, raw data from pilots and air traffic controllers interactions were collected, as part of the work of the theoretical foundation of OMEODEK in order to highlight conceptual and research-oriented contribution and its didactics.

The role of silence in non-verbal communication and organization theory, as well as the meaning of expertise in scaling stages of awareness are key theoretical contributions of the current analysis, deriving from the work that supports OMEODEK operations. By reviewing these terms in Greek and in English OMEODEK network partners offer material for specific subject fields like pragmatics and safety-related investigations.

Indicative References

1. Katerinakis T. (2014). *Aviate, Navigate, Communicate: Silence, Voice and Situational Awareness in Aviation Safety*. Doctoral Dissertation, Drexel University.
2. Commission Regulation 340/2015. Laying down technical requirements and administrative procedures relating to air traffic controllers' licences and certificates pursuant to Regulation (EC) No 216/2008 of the European Parliament and of the Council.
<https://www.easa.europa.eu/document-library/regulations/commission-regulation-eu-2015340>
3. Glaser, Barney G & Strauss, Anselm L., (1967). *The Discovery of Grounded Theory: Strategies for Qualitative Research*, Chicago, Aldine Publishing Company
4. ICAO (2000). *Manual of Aircraft Accident and Incident Investigation*, 1st Edn/Doc 9756, AN/965. Montréal, Quebec: ICAO.
5. Papadimitropoulou F. (2012). Establishment of Special Task Force for Air Traffic Control

Administration (OMEODEK- TFATCT), Ministerial Decision D4/38654/1084/HAA.

6. Garcia, A. C., (2016). Air traffic communications in routine and emergency contexts: A case study of Flight 1549 'miracle on the Hudson', *Journal of Pragmatics* 106 (2016) 57--71
7. Nevile, M. & Rendle-Short, J. (2007). 'Language as action'. *Australian Review of Applied Linguistics* (special thematic issue Language as Action: Australian Studies in Conversation Analysis, edited by Rendle-Short, Johanna; Nevile, Maurice). 30 (3): pp. 30.1--30.
8. Cookson, S. (2009). Zagreb and Tenerife: Airline accidents involving linguistic factors. *Australian Review of Applied Linguistics* 32 (3), 22.1--22.14.
9. Hellenic Air Accident Investigation and Security Board (HAAISB), (2006). *Helios Airways Flight HCY522, Boeing 737-31S at Grammatiko Hellas on 14 August 2005*. Ministry of Transportation & Communications, Athens, Greece.
10. Howard, J. W. III. (2008). 'Tower, Am I Cleared to Land?': Problematic Communication in Aviation Discourse. *Human Communication Research*, 34 (3): 370--391.
11. Dismukes, R.K., Berman, B.A., & Loukopoulos, L.D. (2007). *The limits of expertise: Rethinking pilot error and the causes of airline accidents*. London: Ashgate Publishing

35. 11^ο Συνέδριο «Ελληνική Γλώσσα και Ορολογία»
Αθήνα, 9–11 Νοεμβρίου 2017

Πέντε ηλεκτρονικά λεξικά της ελληνικής

Γιώργος Μαλακός
Διευθυντής Lexigram
info@lexigram.gr

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Η ελληνική γλώσσα διαχρονικά. Το ταξίδι των λέξεων από την αρχαία μέχρι σήμερα. Η αναγκαιότητα της αρχαίας για την κατανόηση της σημερινής μας γλώσσας.

Όλα αυτά ιδωμένα μέσα από πέντε μοναδικά λεξικά:

- Λεξικό ορθογραφικό, κλιτικό της Αρχαίας Ελληνικής.
- Λεξικό ορθογραφικό, κλιτικό της νέας ελληνικής και της λόγιας (καθαρεύουσας).
- Συνώνυμα, αντώνυμα, ορισμός και σημασίες των λέξεων της Νέας Ελληνικής με ταξινόμηση κάθε λέξης σε πεδία (πίνακες), στα οποία η γενική έννοια εξειδικεύεται συνεχώς.
- Γνωμικά, παροιμίες, ρητά, φράσεις και εκφράσεις της νέας και αρχαίας ελληνικής, όλα εννοιολογικά ταξινομημένα σε πεδία με ιεραρχική δομή και συνεχή εξειδίκευση. Περιέχει επίσης λατινικά ρητά, γνωμικά και φράσεις εννοιολογικά ταξινομημένα.
- Ομόρριζα και παράγωγα, όλες οι λέξεις της ίδιας οικογένειας από την αρχαία ως τη νέα ελληνική καθώς και η ετυμολογία τους με παραπομπή στην ερμηνεία, τα συνώνυμα και τα αντίθετά τους.

36.

**11^ο Συνέδριο «Ελληνική Γλώσσα και Ορολογία»
Αθήνα, 9–11 Νοεμβρίου 2017**

Ελληνικό Δίκτυο Ορολογίας και λειτουργία της Υπηρεσίας Επείγουσας Απόδοσης Όρων

Χρυσούλα Δουδουλακάκη
*Ευρωπαϊκή Επιτροπή
Γενική Διεύθυνση Μετάφρασης
Τμήμα Ελληνικής Γλώσσας*

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Παρουσίαση του Ελληνικού Δικτύου Ορολογίας (ΕΔΟ), η ίδρυση και λειτουργία του οποίου είναι αποτέλεσμα πρωτοβουλίας της Ευρωπαϊκής Επιτροπής. Πρόκειται για ένα δίκτυο ορολογικής υποστήριξης των Υπηρεσιών Ελληνικής Μετάφρασης των θεσμικών οργάνων της Ευρωπαϊκής Ένωσης και, γενικότερα, των μεταφραστικών εργασιών και της δημόσιας διοίκησης σε Ελλάδα και Κύπρο.

Το ΕΔΟ απαρτίζεται από τη Γενική Συνέλευση, τη Συντονιστική Επιτροπή, την Επιστημονική Επιτροπή, τη Γραμματεία του και την Υπηρεσία Επείγουσας Απόδοσης Όρων που είναι και η πλέον νευραλγική συνιστώσα του ΕΔΟ.

Αναλύονται εν συντομία οι κυριότερες δράσεις προώθησης του ΕΔΟ σε Ελλάδα, Κύπρο, Λουξεμβούργο και Βρυξέλλες, καθώς και τα έως τώρα πεπραγμένα της Συντονιστικής Επιτροπής και της Επιστημονικής Επιτροπής.

Ιδιαίτερη αναφορά γίνεται στη λειτουργία των ομάδων ηλεκτρονικής διαβούλευσης του ΕΔΟ, των λεγόμενων «βικιομάδων», οι οποίες καλύπτουν τα ακόλουθα επιστημονικά πεδία:

- οικονομικά (οικονομική, τραπεζική, λογιστική, στατιστική, διεθνείς οικονομικές σχέσεις),
- τεχνολογία (μηχανολογία, μεταφορές, ηλεκτρολογία, ηλεκτρονική, πληροφορική),
- χημεία - επιστήμες υγείας (χημεία, βιοχημεία, φαρμακευτική, ιατρική),
- φυσικοί πόροι (ενέργεια, περιβάλλον, κλίμα, γεωργία, αλιεία),
- δίκαιο (δίκαιο και κοινωνικές επιστήμες).

Για τη διευκόλυνση της εγγραφής νέων μελών τόσο με την ιδιότητα του μέλους του ΕΔΟ, όσο και με την ιδιότητα του μέλους βικιομάδας, αναλύονται διεξοδικά τα διάφορα στάδια της διαδικασίας εγγραφής και δίνονται πληροφορίες για την απόκτηση των απαραίτητων κωδικών πρόσβασης.